

In samenspraak
realiseren en
ontwikkelen we
een functionele
en duurzame
onderwijsinfrastructuur

JAARVERSLAG 2009

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf	4	2.3 Scholen starten de bouw	34
Deel 1		2.4 Scholen maken gebruik van hun nieuwe infrastructuur	34
AGION in detail		3 Samen werken aan kwaliteitsvolle schoolgebouwen	36
1 Historiek, situering en juridisch kader	6	3.1 Samenwerking met de federale overheid ..	36
2 De opdracht van AGION ... 1 missie, 7 doelstellingen	7	3.2 Samenwerking met de Vlaamse Gemeen- schapscommissie	40
3 Organigram	9	3.3 Samenwerking met het team stedenbeleid voor het stadsproject Roeselare	41
4 De verschillende afdelingen in het kort	10	3.4 Publiek - Private Samenwerking: <i>DBFM project</i>	43
5 Personeel	11	3.5 Samenwerking met het GO!	47
6 Financiën en begroting	13	4 Uitdagingen voor de toekomst	50
Deel 2		4.1 Passiefscholen die inspireren	50
De schoolinfrastructuur in Vlaanderen		4.2 Kennispunt scholenbouw	55
1 Hoe is het met de kwaliteit van de Vlaamse scholen?	16	4.3 Brede school	55
2 AGION helpt kwaliteitsvolle schoolge- bouwen te realiseren	24	4.4 Innovatie in onderwijsinfrastructuur	58
2.1 Scholen dienen een bouwplan in	24	Deel 3 Optimalisatie interne organisatie	
2.2 Scholen krijgen het fiat om te bouwen	28	1 Klantentevredenheidsonderzoek	60
		2 Project Alpha	63

Gemeentelijke Basisschool, De Letterdoos, Oostakker © Elke Lannoo

WOORD VOORAF

Als dynamische organisatie werpen wij graag een terugblik op de realisaties van 2009. Dit biedt een kritische (zelf) reflectie en de nodige inspiratie voor de uitdagingen van de toekomst.

In 2009 werkte AGIOn intensief verder aan de uitvoering van de strategische en operationele doelstellingen zoals opgenomen in de beheersovereenkomst 2008-2010.

Het subsidiëren van schoolinfrastructuur, nieuwbouw, verbouwing, aankoop,... is een van de kerntaken van AGIOn. Met een budget van ruim 170 miljoen euro keurden we 1.169 subsidiedossiers goed. Hiermee realiseerden we duizenden vierkante meters.

Na vele jaren van te weinig investeren in scholenbouw wegens een gebrek aan financiële middelen en een beleid dat vooral gericht was op het lenigen van de grootste noden blijft onze uitdaging om opnieuw een kwaliteitsvol schoolgebouwenpark uit te bouwen. Recente initiatieven zoals het DBFM-project of investeringen in rationeel energiegebruik zijn alvast een stap in de goede richting. Maar

uit de schoolgebouwenmonitor blijkt dat de nood aan kwaliteitsvolle schoolgebouwen en bijhorende investeringsmiddelen hoe dan ook erg groot blijft in Vlaanderen. Dit vraagt om een volgehouden investeringsbeleid met oog voor kwaliteit, innovatie en een goede ondersteuning van de scholen als leidmotief.

Ook de huidige wachtlijst waarvan de teller op 2 miljard euro staat, bevestigt de grote behoefte aan schoolinfrastructuur.

AGIOn werkte de nieuwe opdrachten, die het agentschap in 2008 kreeg, verder uit.

Met betrekking tot de passiefscholen kunnen we alvast één bevinding duidelijk concluderen. Passief bouwen dwingt het ontwerpteam tot een andere aanpak. Vraagstukken als luchtkwaliteit, budgettering, akoestiek, gebouwgebruik, daglichttoetreding, materialen,... komen sneller aan de oppervlakte en vragen al in een vroege fase naar onderzoek en een uitgewerkt antwoord. Kortom, geïntegreerd ontwerpen zal de totale kwaliteit van onze schoolgebouwen enkel ten goede komen.

Het DBFM project, dat in 2006 startte, in het kader van de grootschalige inhaalbeweging voor schoolinfrastructuur werd verder uitgewerkt. De onderhandelingen met de private partner zetten de eindspurt in naar de financial close.

AGION zette met verschillende overheidsinstanties nieuwe netwerken op, sloot samenwerkingsverbanden af of zette vroegere engagementen verder. Dit alles met het oog op het bereiken van gezamenlijke doelstellingen, zoals het op elkaar afstellen van de verschillende regelgevingkaders, streven naar meer efficiënt ruimtegebruik van gesubsidieerde infrastructuur, link tussen schoolinfrastructuur en pedagogische en sociale evoluties, ...

De school van de toekomst krijgt concreet vorm als een open, duurzame en brede school, met een multifunctioneel karakter en ingebed in de samenleving. Ze is meer dan een school alleen maar ook een ontmoetingsplaats voor de hele buurt. AGION wil van een schoolgebouw immers meer maken dan een beschermende doos waar leerlingen en leerkrachten in verblijven. De school van de toekomst gaat efficiënter om met energie, water, grondstoffen, ruimte en financiële middelen.

In het kader van het engagement van de Vlaamse overheid om kwaliteitsvolle, duurzame en functionele schoolgebouwen te realiseren, startten AGION samen met het GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap begin 2009 een studie op voor het ontwikkelen van een instrument voor de integrale aanpak van duurzaamheid in schoolgebouwen. Op deze manier willen we schoolbouwers vooraf laten nadenken over de band tussen hun visie op onderwijs en het soort schoolgebouw dat daarvoor nodig is.

763 schoolbesturen hebben in 2009 hun visie gegeven over de dienstverlening van AGION. Over de volledige dienstverlening van AGION zegt 62% uiterst of zeer tevreden te zijn. Ook het imago en het vertrouwen scoren heel erg goed. 81,9% vindt de stelling "AGION geeft algemeen genomen een goede indruk" volledig of goed van toepassing.

Deze goede scores zijn een schouderklopje voor alle medewerkers van AGION om verder aan dé uitdaging voor de toekomst te werken; actief meebouwen aan een kwaliteitsvol en duurzaam schoolgebouwenpark!

Henri Duqué
Administrateur - generaal

AGION IN DETAIL

1 Historiek, situering en juridisch kader

AGION, voluit Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs, is operationeel sinds april 2006 en vervangt het vroegere DIGO (Dienst voor Infrastructuurwerken van het Gesubsidieerd Onderwijs) en IVAH (Investeringsfonds voor de Autonome Hogescholen).

AGION is één van de 6 autonome organisaties die samen de Vlaamse onderwijsadministratie vormen. Het departement Onderwijs en Vorming stippelt het onderwijsbeleid uit en de 5 agentschappen voeren het beleid uit. Het departement en de agentschappen functioneren autonoom, met aan het hoofd een secretaris-generaal in het departement en een administrateur-generaal in een agentschap. De Vlaamse minister bevoegd voor Onderwijs, Pascal Smet, stuurt in de beleidsraad samen met de leidend ambtenaren van de zes entiteiten het beleidsdomein aan. De beleidsraad is het forum waar op het politieke en het administratieve niveau overleg gepleegd wordt en dat de regering ondersteunt bij de aansturing van het beleidsdomein. De Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) is het strategische adviesorgaan voor het beleidsdomein.

AGION is een intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid binnen het beleidsdomein Onderwijs en Vorming.

Dit wil zeggen dat AGION belast wordt met taken van beleidsuitvoering, maar daarbij ook beschikt over operationele autonomie, waarbij het agentschap zelf kan beslissen over een aantal zaken, zoals haar organisatiecultuur, de wijze waarop het agentschap de beleidsdoelstellingen uitvoert, de interne controle, het personeelbeleid en de aanwending van de middelen voor interne werking en de uitvoering van doelstellingen. In de lijn van deze autonome beslissingsbevoegdheid heeft het agentschap een strategisch plan met een eigen missie en visie geformuleerd.

2 De opdracht van AGIOn ... 1 missie, 7 doelstellingen

De kerntaak¹ van AGIOn is het subsidiëren van de aankoop, de bouw, de verbouwing en de eerste uitrusting van schoolgebouwen voor het leerplichtonderwijs en de hogescholen; de zogenaamde reguliere financiering. Daarnaast speelt AGIOn een coördinerende rol in de financiering van bouwprojecten door middel van publiek-private samenwerking. Deze vorm van alternatieve financiering kadert in de inhaaloperatie voor scholenbouw en is beter bekend onder de naam DBFM (Design, Build, Finance en Maintain).

AGIOn vertaalt deze kerntaak in 1 missie en 7 strategische doelstellingen.

De **missie** van AGIOn luidt als volgt:

'In samenspraak met de gebruikers staat AGIOn in voor het realiseren en ontwikkelen van een functionele en duurzame onderwijsinfrastructuur.'

Tijdens het proces van ontwikkeling en realisatie van schoolgebouwen heeft AGIOn aandacht voor begeleiding en onderling overleg, met respect voor de autonomie van de scholen.

Daarnaast zorgt AGIOn voor het ontwikkelen en verspreiden van krachtlijnen over de bouw van onderwijs-

infrastructuur, het verzekeren van netoverschrijdende samenwerking en coördinatie, een efficiënt beheer van de beschikbaar gestelde subsidies en waarborgen, het aanreiken van studies en beleidsondersteunende adviezen en een actieve participatie in het aantrekken en beheren van alternatieve financieringsmiddelen.

Goede hedendaagse schoolgebouwen moeten in de eerste plaats functioneel en duurzaam zijn. Ze moeten veilig, comfortabel, onderhoudsvriendelijk en goed toegankelijk zijn. Ze moeten het pedagogisch project van de school ondersteunen, een stimulerende leeromgeving kunnen bieden en flexibel en multifunctioneel te gebruiken zijn. Ook moet er aandacht zijn voor het duurzame aspect van de onderwijsinfrastructuur. Zo moet het gebouw blijvend in een open relatie kunnen staan met de haar omringende samenleving. Ook de blijvende architecturale waarde van het gebouw en het gebruik van milieuvriendelijke bouwmaterialen zijn van belang.

De beheersovereenkomst van AGIOn 2008 - 2010 somt de **7 strategische doelstellingen** op die deze missie mogelijk moeten maken. AGIOn en toenmalig Vlaams minister Frank Vandenbroucke ondertekenden de beheersovereenkomst op 3 juli 2008.

¹⁾ De kerntaken van AGIOn zijn opgenomen in het oprichtingsdecreet van 7 mei 2004.

- 1) AGIOn streeft een optimaal beheer van de toevertrouwde financiële middelen na. Dit impliceert een efficiënte administratieve behandeling van subsidieaanvragen en een correcte en tijdige uitbetaling van subsidies.
- 2) Het agentschap wil nieuwe engagementen ter harte nemen. Concreet gaat het om de uitbouw en het onderhoud van een onderwijsnet-, beleidsdomein- en bestuursniveau-overschrijdende samenwerking.
- 3) AGIOn wil een actieve ondersteunende en adviserende rol vervullen ten aanzien van scholen bij de planning en de uitvoering van bouwprojecten.
- 4) Het agentschap verzorgt de uitbouw van een regiefunctie in het kader van het opzetten en beheren van alternatieve financieringsvormen. Het DBFM-project is hier een voorbeeld van.
- 5) AGIOn wil haar beleidsondersteunende functie in stand houden en verder ontwikkelen en dit in samenwerking met het departement Onderwijs en Vorming.
- 6) Het agentschap engageert zich tot de uitbouw en het permanent beheren van een schoolgebouwenmoni-

tor om de kwaliteit, het beheer en het gebruik van het schoolgebouwenpark op te volgen.

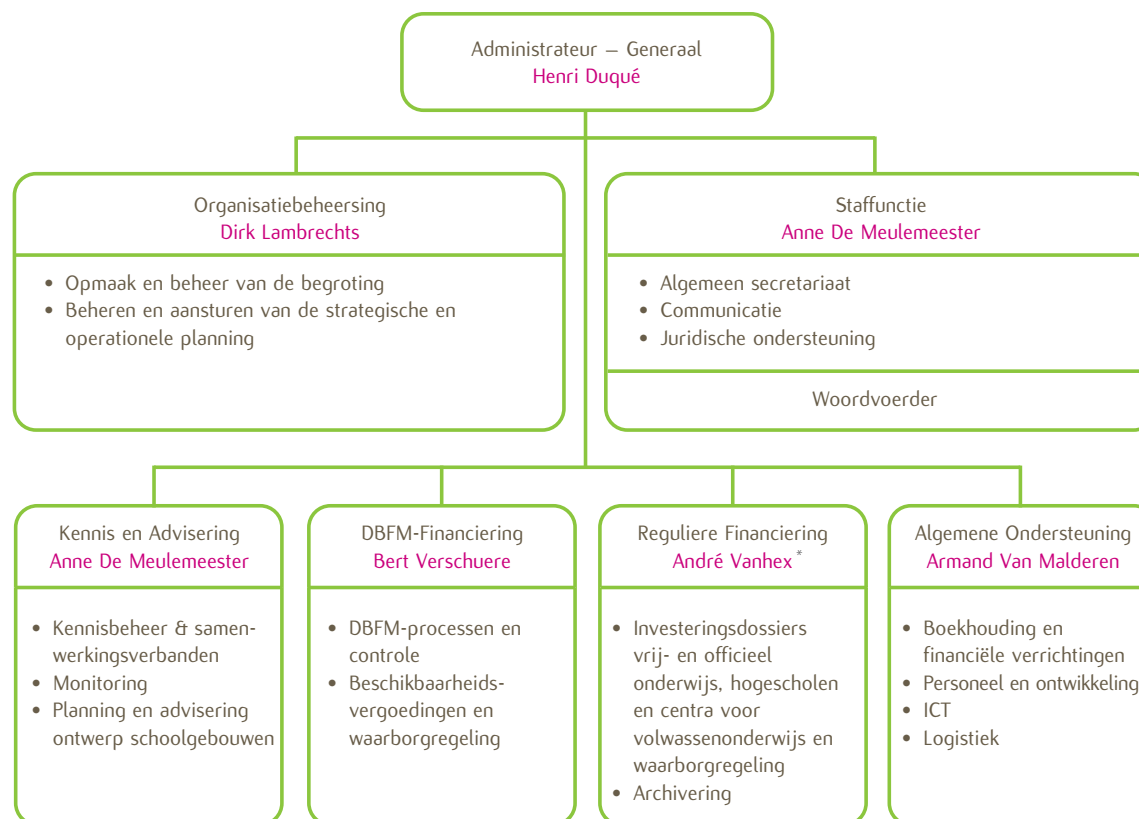
- 7) AGIOn wil een interne, kwaliteitsvolle werking nastreven door onder meer aandacht te hebben voor organisatie-ontwikkeling, het uitvoeren van klantentevredenheidsmetingen, het ontwikkelen van competenties of het opstellen van een (intern en extern) communicatieplan.

Deze strategische doelstellingen worden verder geconcretiseerd in een aantal operationele doelstellingen en strategische projecten waaraan telkens de nodige prestatie-indicatoren gekoppeld worden. De opvolging van deze prestatie-indicatoren zal deel uitmaken van een intern management informatiesysteem.

Gemeentelijke Basisschool, Heieinde, Vosselaar © AGIOn

3 Organigram

De heer André Vanhex ging met pensioen op 3 juni 2010. De Heer Kris Van Damme is nu afdelingshoofd van de afdeling Reguliere Financiering

4 De verschillende afdelingen in het kort

De dagelijkse leiding van AGION berust bij de leidend ambtenaar. De administrateur - generaal is de heer Henri Duqué.

De administratie telde in 2009 82 personeelsleden, werkzaam in verschillende afdelingen.

De **algemene stafdienst** verzorgt het secretariaat van de administrateur-generaal, het secretariaat van het college van algemeen directeurs en de communicatie van het agentschap. Ze coördineert specifieke opdrachten en voert algemeen beleidsvoorbereidend werk uit.

De **functie organisatiebeheersing** en planning behelst de strategische en operationele planning, stuurt het begrotingsproces en zorgt voor kwaliteitsbeheer.

De **afdeling reguliere financiering** staat in voor de behandeling van de infrastructuurdossiers van het gesubsidieerd onderwijs en de hogescholen.

De **afdeling DBFM-financiering** is verantwoordelijk voor de procesadvisering en begeleiding van het DBFM-dossier.

Daarnaast zal zij instaan voor de dossierbehandeling van de beschikbaarheidsvergoedingen.

De **afdeling algemene ondersteuning** zorgt voor de personeelszaken, de financiën, logistiek en ICT.

De **afdeling kennis en advisering** staat in voor kennisopbouw rond schoolinfrastructuur en het sensibiliseren, adviseren en ondersteunen van schoolbesturen op het vlak van onderwijsinfrastructuur. Ze voert ook periodieke monitoring in om de kwaliteit, het gebruik en het beheer van het schoolgebouwenpark in kaart te brengen.

De inspectie van Financiën en het Rekenhof oefenen toezicht uit op het agentschap.

Vrije Basisschool, De Twijg, Wijgmaal © AGION

5 Personeel

Personeelsbestand naar geslacht en niveau

Niveau	Statutairen		Niet statutairen		Totaal	
	M	V	M	V	M	V
A	15	5	1	4	16	9
B	8	8	0	0	8	8
C	6	21	1	3	7	24
D	2	2	1	5	3	7
Totaal	31	36	3	12	34	48

Op 31 december 2009 telde AGiOn 82 personeelsleden: 34 mannen (41,5%) en 48 vrouwen (58,5%); dit geeft een geslachtsratio van 0,70². Vorig jaar bedroeg de geslachtsratio 0,60. Opgedeeld naar statuut telden we 67 vastbenoemden en 15 contractuelen. De statuutratio³ is 4,47. De statuutratio bedroeg vorig jaar 4,33.

In vergelijking met 2008 betekent dit een stijging van 2 vastbenoemden en een status quo wat betreft het aantal contractuelen.

Op het gebied van kwalificaties onderscheidt men:

- In niveau A: 25 personeelsleden - 16 M / 9 V
- In niveau B: 16 personeelsleden - 8 M / 8 V
- In niveau C: 31 personeelsleden - 7 M / 24 V
- In niveau D: 10 personeelsleden - 3 M / 7 V

De kwalificatieratio⁴ bedraagt 1 t.o.v. 0,86 in 2008 en 0,69 in 2007.

2) Het aantal mannelijke personeelsleden gedeeld door het aantal vrouwelijke personeelsleden op 31.12.2009

3) Het aantal statutaire personeelsleden gedeeld door het aantal contractuelen op 31.12.2009

4) Het aantal hoogopgeleide personeelsleden (niveau A en B) t.o.v. het aantal personeelsleden zonder hogere opleiding (niveau C en D); hierbij wordt enkel gekeken naar de ingenomen functie en niet naar het diploma dat de betrokkene werkelijk heeft.

Dit is het gevolg van de stijging van het aantal personeelsleden in niveau A (+ 5 M) en niveau B (+ 1 V) en een daling van het aantal personeelsleden in niveau C (-1 V).

Personeelsbezetting per niveau, geslacht en leeftijdscategorie

Leeftijdscat.	A		B		C		D		Totaal	
Geslacht	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V
≤ 34 j	3	5	2	2	4	9	0	0	9	16
35 - 44 j	5	2	2	2	2	9	3	3	12	16
45 - 54 j	4	2	4	4	0	4	0	0	8	10
≥ 55 j	4	0	0	0	1	2	0	4	5	6
Totaal	16	9	8	8	7	24	3	7	34	48
Algemeen totaal									82	

Wat de leeftijd betreft is 65% van het personeel jonger dan 44 jaar t.o.v. 61% in 2008 en 57% in 2007. AGION heeft een relatief jonge personeelsbezetting. De impact van de vergrijzing is bijgevolg minder acuut.

6 Financiën en Begroting

De belangrijkste financiële pijlers voor de werking van AGIOn zijn de machtingkredieten⁵ en de ordonnanceringskredieten⁶.

Machtingkredieten

Het budget dat wordt toegewezen aan AGIOn bestaat uit twee delen. Enerzijds voorziet het onderwijsdecreet VI basismiddelen, anderzijds worden de voorziene middelen voor de uitvoering van de inhaaloperatie (DBFM) sinds

2006 omgezet in machtingkredieten (50 miljoen euro in 2006 en 2007, 75 miljoen vanaf 2008). Deze laatste vertegenwoordigen ongeveer een derde van het totale machtingkrediet van 2009 voor het niet-hoger onderwijs. In het totaal was er 173.037.000 euro beschikbaar voor het niet-hoger onderwijs en 24.299.000 euro voor de Vlaamse hogescholen.

In totaal beheerde AGIOn op het einde van 2009 openstaande engagementen (verleende principeakkoorden die nog niet zijn uitbetaald) ter waarde van 607.400.000 euro.

Machtingkredieten

	2007	2008	2009
Leerplichtonderwijs	152.839.000	299.729.000	173.037.000
Vlaamse hogescholen	23.355.000	33.822.000	24.299.000

5) Kredieten die in de Vlaamse begroting aan AGIOn worden toegewezen en waarvoor AGIOn engagementen voor infrastructuurdossiers mag aangaan.

6) Na de principiële goedkeuring van een project en het engagement om het te subsidiëren zullen de werken door de scholen worden uitgewerkt, aanbesteed en uitgevoerd. De facturen voor die werken worden door de scholen bezorgd aan AGIOn en zullen leiden tot effectieve subsidiebetalingen. Om deze betalingen te kunnen verrichten worden er binnen de begroting ordonnanceringskredieten aan AGIOn toegekend.

Ordonnanceringskredieten

De uitgaven met betrekking tot de subsidiëring beliepen 131.955.000 euro voor het niet-hoger onderwijs en 22.402.000 euro voor de hogescholen. Voor het niet-hoger onderwijs geeft dat voor de laatste 5 jaar het volgende overzicht:

Ordonnanceringskredieten

Jaar	Dotaties	Uitgaven
2005	106.693.000	107.767.000
2006	127.904.000	112.010.000
2007	140.034.000	104.167.000
2008	138.877.000	130.503.000
2009	133.539.000	131.955.000

De uitgaven als gevolg van de hogere machtigingskredieten sinds 2006 zijn zichtbaar vanaf 2008. Eind 2009 stelden we ook een toename van de uitgaven vast wat kan wijzen op de invloed van de eenmalige hoge machtigingskredieten van 2008. Ook stellen we vast dat de uitgaven nog sterk onder het niveau van de machtigingskredieten blijven. De verwachting is dan ook dat de uitgaven de komende jaren sterk zullen toenemen.

De aandelen die de Vlaamse overheid in de DBFM-vennootschap⁷ bezit staan voor de helft (12,5 mio euro) op de balans van AGION genoteerd.

⁷) Het DBFM-project, zie hoofdstuk 3.4

Gemeentelijke Basisschool, Heieinde, Vosselaar © AGION

DE SCHOOLINFRASTRUCTUUR IN VLAANDEREN

1 Hoe is het met de kwaliteit van de Vlaamse scholen?

AGION voerde in de loop van 2008 een evaluatie uit van de kwaliteit van de schoolgebouwen in Vlaanderen door middel van een schoolgebouwenmonitor. Uit de resultaten, die in 2009 werden gepubliceerd, blijkt dat de meeste schoolgebouwen wel aan de basisvereisten van bewoonbaarheid en veiligheid kunnen voldoen, maar ook dat ze vaak tekortschieten op vlak van de nieuwe pedagogische en maatschappelijke uitdagingen van de '21ste eeuw'.

Nieuwe uitdagingen voor de scholenbouw in Vlaanderen

In veel landen werden de laatste jaren grootschalige investeringsoperaties in scholenbouw opgezet, zoals het DBFM-project (Design-Build-Finance-Maintain) in Vlaanderen, dat in de bouw en renovatie voorziet van meer dan 200 scholen via publiek-private samenwerking. Deze grootschalige investeringsinitiatieven hebben het inhoudelijke debat over scholenbouw nieuw leven in geblazen, met een vaak hernieuwde visie op goede scholenbouw 'voor de 21ste eeuw' als resultaat. Aan een hedendaags schoolgebouw worden andere eisen gesteld dan vroeger. Recente ontwikkelingen in onderwijs en samenleving, zoals vereisten op het gebied van duurzaamheid en milieuvriendelijk-

heid, het gebruik van ICT in de klas, het gebruik door de gemeenschap, het inclusief onderwijs of veranderende onderwijsmethodieken, hebben geleid tot nieuwe opvattingen over wat onder een goed hedendaags schoolgebouw verstaan kan worden.

Ook AGION heeft de voorbije legislatuur enkele basisprincipes voor kwaliteitsvolle scholenbouw in Vlaanderen geformuleerd, en deze vastgelegd in zijn strategische beleidsdoelstellingen.

Het doel van de schoolgebouwenmonitor bestaat erin om na te gaan in hoeverre de bestaande schoolgebouwen in Vlaanderen aan deze kwaliteiten kunnen voldoen, en in hoeverre aan de vooropgestelde beleidsdoelstellingen is voldaan.

De ontwikkeling van de monitor

De succesvolle uitvoering van een beleidsevaluatie kan echter pas gebeuren indien er een evaluatie-instrument voor wordt ontwikkeld. Een dergelijk evaluatie-instrument volgt de logica van de beheers- en beleidscyclus en is opgebouwd uit een aantal basiscomponenten die een cyclische opeenvolging kennen. Binnen een ruimer onder-

wijslandschap zal het beleid een aantal na te streven *doelstellingen* met betrekking tot scholenbouw formuleren. Om deze doelstellingen te bereiken moet ze vervolgens de nodige *beleidsmiddelen* (regelgeving, personeel, financiële middelen,...) voorzien. Daarna moeten binnen het agentschap een aantal administratieve *processen* worden doorlopen, wat in de praktijk neerkomt op de behandeling van een subsidiedossier of het geven van inhoudelijke ondersteuning aan de scholen. Uit die dossierbehandeling komen een aantal *outputs* voort, bijvoorbeeld onder de vorm van subsidies of adviezen. Deze laatste moeten tenslotte leiden tot een aantal gewenste *effecten* bij de scholen, in dit geval de realisatie van meer kwaliteit in het bestaande gebouwenpark.

Wij zijn in het kader van de beleidsevaluatie vooral geïnteresseerd in de doorgevoerde outputs en effecten van het beleid. Om deze te meten wordt best gebruik gemaakt van een monitoringsysteem, waarin de effectiviteit van het beleid wordt beschreven door gebruik te maken van indicatoren, waarvoor op systematische en recurrente wijze gegevens moeten verzameld worden.

Om er zeker van te zijn dat de goede indicatoren werden gekozen toetsten wij de visie op kwaliteit, zoals deze binnen het Vlaamse scholenbouwbeleid bestaat, aan vier perspectieven van waaruit men de kwaliteit van schoolgebouwen kan benaderen, namelijk:

1. algemene opvattingen over de architectonische kwaliteit van gebouwen zoals deze naar voorkomt in wetenschappelijke en overheidspublicaties over architectuurkwaliteit en Post Occupancy Evaluations;
2. recente opvattingen over goede schoolarchitectuur binnen enkele internationale denktanks en organisaties, zoals het Amerikaanse Designshare of het Britse CABE (Commission for Architecture and the Built Environment);
3. het recente werk over kwaliteit in schoolgebouwen door het Centre for Effective Learning Environments (CELE) van de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling), meer bepaald in het kader van het project "Evaluating Quality in Educational Spaces";
4. kwaliteitscriteria die gebruikt worden in bestaande survey's en evaluatie-instrumenten om de kwaliteit van schoolgebouwen te beoordelen.

Uit deze toetsing kwam vervolgens een lijst van bruikbare kwaliteitsindicatoren voort. Een deel van deze indicatoren heeft betrekking op de bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne van schoolgebouwen. Het zijn

de basisvoorwaarden waaraan schoolgebouwen moeten voldoen om in aanvaardbare omstandigheden les te kunnen geven. Een ander deel omvat de criteria die verwijzen naar de nieuwe '21ste eeuwse' uitdagingen waarvoor het schoolgebouwenpark komt te staan op vlak van duurzaamheid, een veranderende maatschappelijke rol voor de school en recente evoluties in onderwijsmethodieken en werkvormen.

De statistische invulling van de indicatoren in de monitor gebeurde via een on-line enquête die begin 2008 bij alle scholen in Vlaanderen werd uitgevoerd. In deze enquête werd aan directies gevraagd om hun gebouw te beoordelen aan de hand van een ruim aantal criteria die betrekking hadden op uiteenlopende aspecten van kwaliteit. Vanzelfsprekend hoorden daar ook de recente, '21ste eeuwse' uitdagingen waaraan de scholenbouw vandaag moet voldoen. Naast de kwaliteit van de gebouwen werd ook aandacht gegeven aan meer beschrijvende informatie, zoals de ouderdom en de oppervlakte van de schoolgebouwen en aspecten die te maken hebben met goed gebouwbeheer. Uiteindelijk verzamelden we bruikbare informatie over 3.618 vestigingsplaatsen van scholen, dat is ruim 60% van het totaal.

Resultaten van de schoolgebouwenmonitor

De belangrijkste vaststelling uit de monitor is dat het grootste deel van het gebouwenpark voldoende kwaliteit bezit voor wat de basisvoorwaarden inzake het comfort, de staat en de veiligheid van de gebouwen betreft. Door gaans kunnen de leerlingen en leerkrachten genieten van een zekere basiskwaliteit op het gebied van onderwijshuisvesting. Maar AGIOn stelde ook vast dat voor een minderheid van de schoolgebouwen, 7% van het gebouwenpark, zelfs deze basisvoorwaarden nog steeds niet zijn vervuld. Bij deze groep situeren zich dan ook de meest dringende problemen.

Op vlak van de kwaliteitsaspecten die verwijzen naar de nieuwe, '21ste eeuwse', uitdagingen voor schoolinfrastructuur, schiet het gebouwenpark echter veel vaker tekort. 26% kan zeker niet aan deze nieuwe voorwaarden voldoen, terwijl dit voor slechts 21% van de schoolgebouwen wel zeker het geval is. Enkele cijfers uit de enquête illustreren dit:

Enkele resultaten uit de schoolgebouwenmonitor

kwaliteitscriteria	% van de vestigingen die grotendeels of volledig voldoen aan de criteria	
Architecturale en natuurlijke elementen in de school hebben een didactische functie		12%
Er is gelegenheid voor privacy en informele ontmoeting		19%
Het schoolgebouw heeft cultuurhistorische waarde		19%
Verwarming, verlichting en verluchting gebeurt energiezuinig		22%
Het schoolgebouw is beveiligd tegen inbraak		29%
De klaslokalen zijn voldoende multifunctioneel en flexibel te gebruiken		30%
Er zijn voldoende kwaliteitsvolle werk en ontmoetingsruimtes voor leerkrachten		30%
Het schoolgebouw is voldoende toegankelijk voor personen met een handicap		31%
Er is ruimte voor interactie van kunst en artistiek expressie		32%
De toegang tot de school is goed beveiligd		34%
Het is mogelijk om het schoolgebouw buiten de schooluren vlot en veilig open te stellen		36%
De vormgeving van de school draagt de waarden van de school betekenisvol uit		42%
Het schoolgebouw ondersteunt het pedagogisch project van de school		42%
Er zijn voldoende natuurlijke elementen op het schooldomein (gras, bomen, groenpartijen,...)		48%
Het schoolgebouw biedt een goede integratie van ICT en een vlotte toegang tot verschillende bronnen voor opzoekingswerk		49%
Het schoolgebouw is een verwelkomende plek waar leerlingen zich goed en verbonden in kunnen voelen		49%
Het schoolgebouw staat in een open relatie tot zijn omgeving		51%
Het schoolgebouw biedt een stimulerende omgeving om te werken en te leren		51%
Het schoolgebouw is gemaakt van duurzame materialen		53%
Klaslokalen geven zoveel mogelijk uit op (groene) buitenruimte		53%
De school heeft een duidelijke ruimtelijke structuur waarin je je gemakkelijk kan oriënteren		62%

- slechts 42% van de schoolgebouwen ondersteunt het pedagogisch project van de school voldoende;
- op slechts 48% van de vestigingsplaatsen is men tevreden over de integratie van computers en andere ICT-toepassingen in de gebouwen;
- op slechts 30% van de vestigingen van scholen is men tevreden met de beschikbare werk- en ontmoetingsruimte voor leerkrachten;
- op slechts 30% van de vestigingen beweert men dat de lokalen voldoende flexibel en multifunctioneel te gebruiken zijn;
- slechts 35% van de schoolgebouwen is voldoende vlot en veilig open te stellen voor buitenschools gebruik;
- slechts op 35% van de vestigingsplaatsen is de toegang tot de school voldoende beveiligd;
- slechts 30% van de schoolgebouwen is voldoende toegankelijk voor leerlingen of leerkrachten met een handicap;
- slechts 22% van de vestigingen beweert dat de verwarming, verlichting en verluchting voldoende energiezuinig gebeurt.

Voor wat de grootte van de gebouwen betreft, stellen we vast dat er zich, gemiddeld gezien, een tekort voordoet aan onderwijsruimte in Vlaanderen. Op 32% van de vestigingen worden de schoolgebouwen als onvoldoende

groot beoordeeld, op 44% als voldoende groot. Naast een gebrek aan klassieke klaslokalen, valt vooral de nood op aan ondersteunde functies zoals een bibliotheek of mediatheek, een ontspanningsruimte, een goede leraarskamer of een polyvalente zaal. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is het gebrek aan ruimte het meest uitgesproken. Ondanks aantoonbare verschillen stelt AGIOn vast dat de scholenbouwproblematiek zich in meer of minder mate voordoet in alle onderwijsnetten en in alle onderwijsniveaus. Dit neemt echter niet weg dat de verschillen in kwaliteit tussen de schoolgebouwen onderling groot kunnen zijn. 21% van de schoolgebouwen wordt als onvoldoende bruikbaar geëvalueerd, terwijl daartegenover een grotere groep staat van 53% die voldoende bruikbaar is. De bestaande kwaliteitsverschillen en de problemen die ermee gepaard gaan, zijn trouwens ook relevant in het licht van de armoedeproblematiek. Zo blijken schoolgebouwen die in arme, vaak binnenstedelijke, buurten gelegen zijn minder goed beoordeeld te worden dan de schoolgebouwen die in rijkere buurten gelegen zijn.

Naast de kwaliteit van de gebouwen op zich had de enquête ook aandacht voor het totstandkomingsproces van nieuwe scholenbouwprojecten. Over het algemeen krijgen directies voldoende mogelijkheden om aan nieuwe bouwprojecten te participeren. Daarnaast was er in de

meeste gevallen voorafgaandelijk een opmaak van een goed uitgewerkt bouwprogramma voorzien. De meeste directies kregen ook het nodige advies op het gebied van planning en ontwerp en financiële aangelegenheden. Ook de mogelijkheid om het project op gestelde tijden te evalueren en bij te sturen was in de meeste gevallen voorzien. Twee voorwaarden lijken echter (veel) minder gerealiseerd, namelijk een gemotiveerde selectie van architecten (slechts op 51% van de vestigingsplaatsen met een nieuwbouw- of renovatieproject) en de zeer beperkte participatiemogelijkheden voor leerkrachten, leerlingen, schoonmaakpersoneel, ouders en buurtbewoners.

Op vlak van het beheer van de gebouwen doen we de vaststelling dat de meeste scholen wel over een preventieplan of een beleidsverklaring veiligheid, gezondheid en milieu beschikken. Een masterplan waarin het infrastructuurbeleid van de school over langere termijn wordt vastgelegd is slechts op 42% van de vestigingsplaatsen voorzien. Gas blijkt de meest gebruikte energiebron te zijn voor de verwarming van de Vlaamse schoolgebouwen (gebruikt op 74% van de vestigingsplaatsen), maar ook stookolie wordt nog op 42% van de vestigingen gebruikt als energiebron voor verwarming. In sommige scholen zijn beide energiebronnen nog aanwezig. Alternatieve, milieuvriendelijke energiebronnen worden (nog) nauwelijks gebruikt voor de

verwarming van de gebouwen.

Wat het gebruik van de schoolgebouwen betreft tenslotte blijkt uit de enquête dat leegstand slechts op 14% van de vestigingsplaatsen voorkomt. In de meeste gevallen gaat het echter om kleine delen van het gebouw, en is de reden voor leegstand dikwijls te zoeken in de onbruikbaarheid van de ruimtes om er nog les in te geven. Op 59% van de vestigingsplaatsen worden de gebouwen en lokalen ook buiten de normale schooluren gebruikt. Opvallend is dat dit buitenschools gebruik in belangrijke mate samenhangt met de mogelijkheid die het gebouw biedt om dit op een vlotte en veilige manier te doen. In de meeste gevallen gebeurt het buitenschools gebruik van schoolgebouwen op regelmatige basis.

© Egon Van Herreweghe

Cijfers en indicatoren zijn één manier om naar de kwaliteit van schoolgebouwen te kijken, maar soms vertellen beelden meer dan 1000 woorden. De foto's in deze tekst geven een impressie van de huidige toestand van het gemiddelde Vlaamse schoolgebouw. Hier worden geen 'best practices' getoond maar wel een soort van alledaagsheid die voor velen waarschijnlijk erg herkenbaar is.

© Elke Lannoo

2 AGION helpt kwaliteitsvolle schoolgebouwen te realiseren

2.1 Scholen dienen een bouwplan in

Een inrichtende macht of schoolbestuur van de onderwijsinstellingen, internaten en centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's) uit de gesubsidieerde vrije en officiële sector kan voor investeringen in hun onderwijspatrimonium beroep doen op AGION. De toegekende subsidies bedragen 70% voor het basisonderwijs en 60% voor de andere onderwijsniveaus, CLB's en internaten. Om zijn opdracht te kunnen vervullen, ontvangt AGION jaarlijks machtigingen van de Vlaamse Regering.

Met dit budget verleent AGION subsidies via een aantal procedures:

1. aankoopprocedure
2. gewone procedure
3. gewone procedure met afwijking van de chronologie van de wachtlijst
4. verkorte procedure
5. spoedprocedure
6. procedure "rationeel energiegebruik" (REG)
7. procedure promotiebouw

AGION schrijft elke subsidieaanvraag, ongeacht de proce-

dure, in op een wachtlijst. Voor de goedkeuring van de aanvragen wordt de chronologie van de wachtlijst gevolgd. Afhankelijk van de gevolgde procedure doorloopt de aanvraag een wachttijd vooraleer de behandeling opstart.

De **aankoopprocedure** subsidieert zowel de aankoop van een gebouw als de bijkomende werken die met het aan te kopen gebouw verband houden. Enkel als de aankoop een dwingend karakter heeft, beschouwt AGION het dossier als prioritair en moet de gebruikelijke wachttijd niet doorlopen worden. Is het dwingend karakter niet aangetoond, dan zal de gebruikelijke wachttijd wel moeten doorlopen worden.

Een **gewone procedure** is de standaard subsidiëeringsprocedure voor zowel nieuwbouw als verbouwingswerken aan gebouwen en omgeving. De eerste uitrusting, verbonden aan deze werken komt ook voor subsidie in aanmerking. Na het doorlopen van de wachtlijst volgt de principiële goedkeuring.

In bepaalde gevallen moet het subsidiedossier de wachttijd niet doorlopen en wijkt het dus af van de chronologie. Het spreekt voor zich dat dit enkel kan in een aantal gevallen waarbij het aangewezen en/of noodzakelijk is dringend te handelen, zoals:

- brandveiligheid internaten
- werken na brand, waterschade, ...
- stabiliteitswerken
- werken aan hoogspanningscabine
- milieusanering
- sanitair
- dossiers in samenwerking met andere subsidiërende overheden
- aankopen met een dwingend karakter en de werken die ermee gepaard gaan
- aankoop van materialen
- werken waarbij de inrichtende macht of het schoolbestuur minimum de helft van de kostprijs voor haar rekening neemt

In geval een aanvraag gebruik kan maken van één van deze uitzonderingsgevallen tracht AGIO de aanvraag zo spoedig mogelijk principieel goed te keuren.

Een **verkorte procedure** subsidieert vanaf 18 januari 2010 alle werken (nieuwbouw, verbouwingswerken, omgevingswerken) met een minimale kostprijs van 5.500 euro en een maximum subsidiabele kostprijs van 125.000 euro en dit voor het gesubsidieerd vrij en het provinciaal onderwijs. Tot 18 januari 2010 kon een inrichtende macht via de verkorte procedure enkel subsidies verkrijgen voor geschikt-

makingswerken aan de bestaande gebouwen, inclusief de eerste uitrusting. Omgevingswerken konden binnen deze procedure nooit gesubsidieerd worden. De subsidiabele kostprijs mocht niet hoger liggen dan het geïndexeerde bedrag van 125.000 euro. Net zoals bij de huidige procedure konden enkel bouwheren uit het gesubsidieerd vrij onderwijs en het provinciaal onderwijs van deze procedure gebruik maken. Voor deze procedure bedraagt de gemiddelde wachttijd twee maanden.

Een **spoedprocedure** is een procedure bij hoogdringendheid waarbij de aanvraag enkel kan aanvaard worden wanneer het verstrekken van onderwijs in het gedrang komt of onmogelijk wordt en dit tengevolge van een door overmacht veroorzaakte gebeurtenis. Enkel bouwheren uit het gesubsidieerd vrij onderwijs en het provinciaal onderwijs kunnen van deze procedure gebruik maken.

De **procedure rationeel energiegebruik** (afgekort "REG") is een specifieke procedure verwant met de verkorte procedure, waarvan de aanvraag voor het overgrote deel bestaat uit energiebesparende investeringen.

Welke investeringen komen hiervoor in aanmerking?

- energiezuinige verwarming: laagtemperatuurketels, condensatieketels, thermostatische kranen, snelheidsregeling van pompen en ventilatoren, regeling van verwarming en isolatie van leidingen
- energiezuinige verlichting (= max. 2,5 Watt per m² vloeroppervlakte en per 100 lux): armaturen, lampen, elektronische ballasten en regeling (dimming, aanwezigheidsdetectie, daglichtcompensatie, ...)
- isolatie: vloer-, muur- en dakisolatie
- ramen met verbeterd dubbel glas
- ramen met hoogrendementsglas met een U-waarde van max. 1,3 W/m².K en vensters (raamprofiel + beglazing) met een U-waarde van max. 2,5 W/m².K
- andere energiebesparende maatregelen: zonneboilers, warmtepompen, regenwaterrecuperatie...

Een inrichtende macht of schoolbestuur kan ook een nieuwbouw of verbouwingswerken realiseren met een promotor die zal instaan voor de financiering en de realisatie van het project. Zij kopen dan op een later tijdstip het gebouw aan. Hiervoor kan de school een **procedure promotiebouw** volgen.

Hoeveel schoolbesturen hebben een subsidiedossier ingediend bij AGION?

Op 31 december 2009 telde de totale wachtlijst 1 714 dossiers voor een subsidiebedrag van 2 031 754 015,52 euro.

Een gedetailleerd overzicht van de wachtlijst volgt hieronder. Deze wachtlijst is opgesplitst per jaar van indiening van de aanvraag en dit zowel qua aantal dossiers als de verwachte subsidie. Er is ook een opsplitsing tussen het gesubsidieerd vrij onderwijs en het gesubsidieerd officieel onderwijs (gemeentelijk en provinciaal).

Gesubsidieerd vrij onderwijs

Jaar	Aantal	Raming subsidie
Voor 2005	669	657.100.107,34 €
2005	112	123.150.434,05 €
2006	145	136.412.081,62 €
2007	161	282.038.230,41 €
2008	170	188.363.460,99 €
2009	282	417.377.655,83 €
Totaal	1539	1.804.441.970,24 €

Gesubsidieerd officieel onderwijs (gemeentelijk)

Jaar	Aantal	Raming subsidie
Voor 2005	49	76.393.576,24 €
2005	10	19.403.315,92 €
2006	11	11.620.509,63 €
2007	34	37.567.364,24 €
2008	24	33.195.220,87 €
2009	33	42.079.024,67 €
Totaal	161	220.259.011,57 €

Gesubsidieerd officieel onderwijs (provinciaal)

Jaar	Aantal	Raming subsidie
Voor 2005	1	512.462,47 €
2005	1	1.786.686,00 €
2006	1	45.855,33 €
2007	0	0 €
2008	2	139.050,79 €
2009	9	4.568.979,12 €
Totaal	14	7.053.033,71 €

Vrije Basisschool, Sint Willibrordus, Eindhoven © AGIOn

2.2 Scholen krijgen het fiat om te bouwen

Eenmaal de wachttijd doorlopen kan de behandeling van het subsidiedossier starten. AGIOn neemt een principiële beslissing over het bouwprogramma en het subsidiebedrag.

In 2009 keurde AGIOn voor 170.359.992,49 euro aan subsidiebedragen goed. Per net bedroeg dit respectievelijk 29.725.891,53 euro (officieel gemeentelijk onderwijs), 3.317.799,38 euro (officieel provinciaal onderwijs) en 137.316.301,62 euro (vrij onderwijs).

Het grootste aandeel van de vastgelegde subsidiebedragen (47%) gaat naar de dossiers die via de gewone procedure werden ingediend; het grootste aantal dossiers dat een vastlegging kreeg, werd evenwel via de verkorte procedure ingediend (42%).

Goedkeuring per procedure

	Vrij		Gemeentelijk		Provinciaal		Totaal	
	bedrag	aantal	bedrag	aantal	bedrag	aantal	bedrag	aantal
Aankoop	4.701.714,91 €	22	3.150.230,76 €	3	0,00 €	0	7.851.945,67 €	25
Gewoon	53.134.997,21 €	55	23.715.478,87 €	38	3.317.799,38 €	8	80.168.275,46 €	101
Afwijking	35.067.226,42 €	240	0,00 €	0	0,00 €	0	35.067.226,42 €	240
Verkorte	22.791.900,24 €	493	0,00 €	0	0,00 €	0	22.791.900,24 €	493
REG	21.620.462,84 €	288	2.860.181,90 €	22	0,00 €	0	24.480.644,70 €	310
Totaal	137.316.301,62 €	1098	29.725.891,53 €	63	3.317.799,38 €	8	170.359.992,49 €	1169

Afwijking chronologie

	Bedrag	%
Brandveiligheid internaten	0,00 €	0,00
Werken na brand, waterschade	985.452,96 €	2,81
Werken aan hoogspanningscabine	536.555,74 €	1,53
Milieusanering	1.545.428,43 €	4,41
Sanitair	4.663.611,81 €	13,30
Dossiers in samenwerking met andere subsidiërende overheden	3.432.537,71 €	9,79
Aankopen	2.922.149,78 €	8,33
Werken na aankoop	7.046.159,91 €	20,09
Aankoop materialen	910.291,10 €	2,60
Kostprijs 50% eigen middelen	3.281.029,37 €	9,36
Uitbreiding / Verhoging principeakkoord na cvd	9.744.009,61 €	27,79
Totaal	35.067.226,42 €	100

Binnen de gewone procedure zijn er twee categorieën, met name de dossiers "chronologie" en de dossiers "afwijking chronologie"⁸. Indien een dossier gebruik kan maken van de gewone procedure maar met afwijking van de chronologie doorloopt het dossier de gebruikelijke wachttijd niet. Het spreekt voor zich dat AGIOn deze afwijking slechts in een beperkt aantal gevallen toestaat.

⁸) Deze gegevens zijn enkel beschikbaar voor het gesubsidieerd vrij onderwijs

Goedkeuring per provincie

	Vrij		Gemeentelijk		Provinciaal		Totaal	
	bedrag	aantal	bedrag	aantal	bedrag	aantal	bedrag	aantal
Antwerpen	30.200.169,26 €	288	12.246.176,43 €	13	884.191,25 €	6	43.330.536,94 €	307
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	2.981.069,32 €	43	647.945,28 €	5	0,00 €	0	3.629.014,60 €	48
Limburg	31.932.816,15 €	153	2.785.238,64 €	8	0,00 €	0	34.718.054,79 €	161
Oost-Vlaanderen	28.914.865,62 €	219	5.886.330,77 €	10	0,00 €	0	34.801.196,39 €	229
Vlaams-Brabant	13.649.066,88 €	122	2.907.572,41 €	12	2.433.608,13 €	2	18.990.247,42 €	136
West-Vlaanderen	29.638.314,39 €	273	5.252.627,99 €	15	0,00 €	0	34.890.942,38 €	288
Totaal	137.316.301,62 €	1098	29.725.891,52 €	63	3.317.799,38 €	8	170.359.992,52 €	1169

Goedkeuring per onderwijsniveau

	Vrij		Gemeentelijk		Provinciaal		Totaal	
	bedrag	aantal	bedrag	aantal	bedrag	aantal	bedrag	aantal
Basisonderwijs	56.187.112,02 €	524	22.978.609,50 €	53	0,00 €	0	79.165.721,52 €	577
Buitengewoon basisonderwijs	6.237.327,95 €	33	355.487,18 €	3	2.301.890,37 €	1	8.894.705,50 €	37
Buitengewoon Sec. Onderwijs	2.391.945,56 €	31	448.938,97 €	1	0,00 €	0	2.840.884,53 €	32
CLB	162.341,09 €	5	0,00 €	0	0,00 €	0	162.341,09 €	5
Deeltijds kunstonderwijs	0,00 €	0	0,00 €	0	0,00 €	0	0,00 €	0
Internaat	5.021.206,44 €	28	0,00 €	0	0,00 €	0	5.021.206,44 €	28
Secundair onderwijs	64.726.609,80 €	470	5.942.855,87 €	6	1.015.909,01 €	7	71.685.374,68 €	483
Volwassenenonderwijs	2.589.758,74 €	7	0,00 €	0	0,00 €	0	2.589.758,74 €	7
Totaal	137.316.301,60 €	1098	29.725.891,52 €	63	3.317.799,38 €	8	170.359.992,50 €	1169

Goedkeuring volgens de aard van het bouwprogramma

	Vrij		Gemeentelijk		Provinciaal		Totaal	
	bedrag	aantal	bedrag	aantal	bedrag	aantal	bedrag	aantal
Nieuwbouw	43.790.817,72 €	103	17.083.060,91 €	21	2.301.890,37 €	1	63.175.769,00 €	125
Nieuwbouw + verbouwingswerken	27.405.416,78 €	47	8.097.726,18 €	12	0,00 €	0	35.503.142,96 €	59
Verbouwingswerken	66.120.067,11 €	949	4.545.104,42 €	30	1.015.909,01 €	7	71.681.080,54 €	985
Totaal	137.316.301,60 €	1098	29.725.891,52 €	63	3.317.799,38 €	8	170.359.992,50 €	1169

Verdeling van de machtigingen

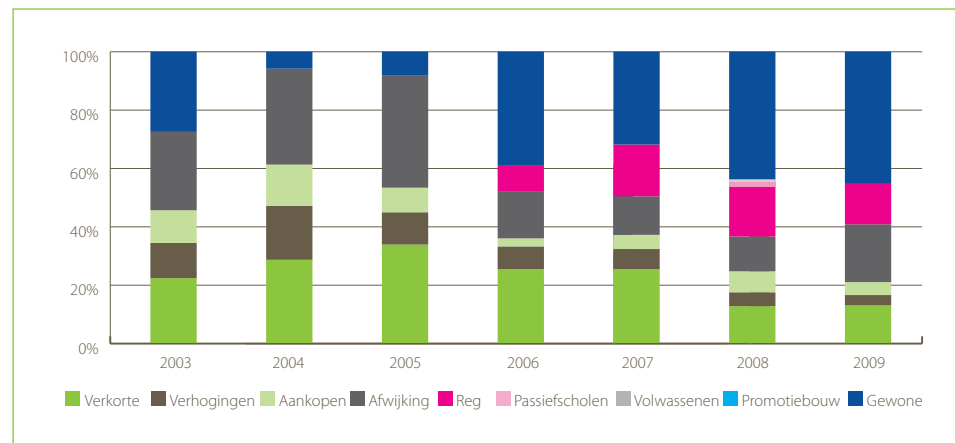
	Vrij	Gemeentelijk	Provinciaal	Totaal
Aankoop	4.701.714,91 €	3.150.230,76 €	0,00 €	7.851.945,67 €
Gewoon	53.134.997,21 €	23.715.478,87 €	3.317.799,38 €	80.168.275,46 €
Afwijking	35.067.226,42 €	0,00 €	0,00 €	35.067.226,42 €
Verkorte	22.791.900,24 €	0,00 €	0,00 €	22.791.900,24 €
REG	21.620.462,84 €	2.860.181,90 €	0,00 €	24.480.644,74 €
Verhogingen*	5.143.725,69 €	1.140.429,92 €	0,00 €	6.284.155,61 €
Totaal	142.460.027,31 €	30.866.321,45 €	3.317.799,38 €	176.644.148,14 €

Tijdens het subsidieproces kunnen zich verhogingen voordoen. Een verhoging dringt zich op indien het vastgelegde bedrag bij het principeakkoord niet toereikend is. Op twee momenten worden deze verhogingen geofficialiseerd, namelijk bij de uitslag van de gunning en bij de eindafrekening.

Hoe verhoudt de verdeling van de machtigingen over de verschillende procedures zich over de jaren heen? Hier-voor werd een vergelijking gemaakt voor de laatste 7 jaar.

Bekijken we de **procentuele verdeling** van de machti-gingen over de procedures heen, dan krijgen we het vol-gende beeld:

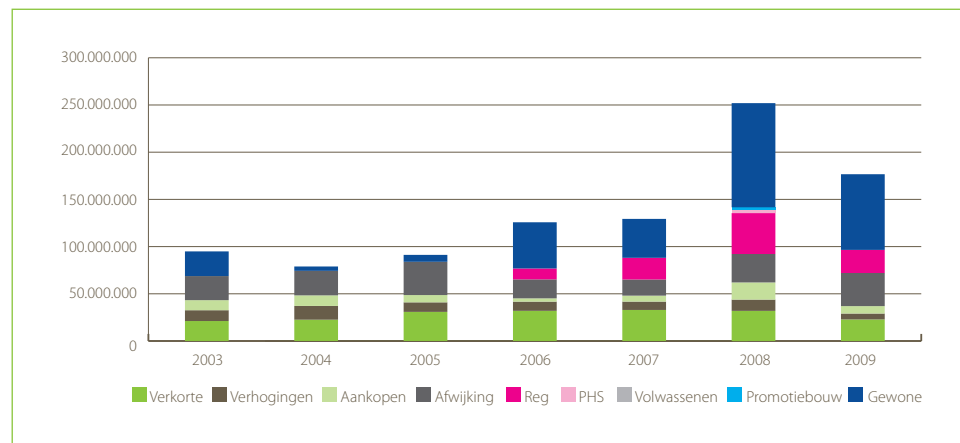
Procentuele verdeling van de machtigingen over de procedures heen

Wat opvalt is dat de laatste jaren de gewone procedure weer aan belang heeft gewonnen t.o.v. de dossiers "afwijking chronologie". We kunnen ook vaststellen dat de REG-procedure die nog maar vier jaar bestaat succesvol is.

Kijken we naar de **absolute bedragen** in plaats van de onderlinge verhouding tussen procedures, krijgen we het volgende beeld:

De absolute bedragen in plaats van de onderlinge verhouding tussen procedures

In 2008 was er quasi een verdubbeling van de middelen waardoor er heel wat dossiers via de gewone procedure werden behandeld. Ook in 2009 was dat het geval, zij het dat er in vergelijking met 2008 een terugval was van de

toegekende middelen. Die middelen bleven in 2009 wel nog substantieel boven het niveau van 2007. In absolute cijfers blijven de uitgaven voor de verkorte procedure over de jaren heen vrij constant.

2.3 Scholen starten de bouw

Een volgende stap in het subsidiedossier is de goedkeuring van het gunningsdossier. Nu kunnen de werken toegewezen worden aan de aannemer en kunnen de bouwwerken effectief starten.

In de gunningsfase handelde AGIOn een totaal van 2.350 percelen af voor een totaalbedrag aan goedgekeurde offertebedragen van 237.959.459,52 euro. Hiervan werden er:

- 288 afgekeurd of geannuleerd;
- 2.062 goedgekeurd

Op het vlak van de gunningswijze is de verdeling als volgt:

- 1.093 via onderhandelingsprocedure
- 849 via openbare aanbesteding
- 82 via algemene offerteaanvraag
- 38 facturen nutsvoorzieningen

2.4 Scholen maken gebruik van hun nieuwe infrastructuur

Nadat de werken zijn gestart, ontvangt de school de eerste facturen van de aannemer en kan AGIOn de uitbetaling van de subsidie starten.

AGIOn voerde in 2009 5.347 betalingsopdrachten uit voor een totaal subsidiebedrag van 131.649.974,24 euro. Per maand geeft dit het volgende:

Subsidiebedrag per maand

	Bedrag	%
1	10.458.198,95 €	447
2	9.107.355,55 €	485
3	8.404.718,33 €	415
4	9.662.205,55 €	409
5	9.946.138,32 €	396
6	10.959.777,65 €	451
7	12.298.851,30 €	481
8	5.146.612,90 €	208
9	12.090.989,73 €	510
10	19.906.913,52 €	704
11	12.134.381,49 €	495
12	11.533.830,95 €	346
Totaal	131.649.974,24 €	5347

Zoals we in het begin van dit hoofdstuk vermeldden, subsidieert AGION niet de totale kostprijs van het infrastructuurproject. 30 of 40%, afhankelijk van het onderwijsniveau, moet de school zelf financieren. De inrichtende macht of het schoolbestuur kan hiervoor een lening aangaan. AGION verleent waarborg voor de terugbetaling van kapitaal, interesten en bijhorende kosten van deze leningen.

De leningen moeten afgesloten worden bij een financiële instelling erkend door de Vlaamse Regering en hun looptijd mag de duur van 25 jaar niet overschrijden.

In 2009 ondertekende AGION mee 156 kredietovereenkomsten voor een totaal gewaarborgd kapitaal van 25.630.738,36 euro.

Gemeentelijke Basisschool, Heide, Vosselaar © AGION

3 Samen werken aan kwaliteitsvolle schoolgebouwen

Realiseren van schoolinfrastructuur in Vlaanderen is niet het verhaal van AGIO al-leen.

In het huidige onderwijsveld zijn heel wat spelers rechtstreeks of onrechtstreeks betrokken bij het thema 'scholenbouw'.

AGIO zet met deze partners netwerken op, sluit samenwerkingsverbanden op of zet engagementen van vroeger verder.

3.1 Samenwerking met de federale overheid

Leningen van het Nationaal Waarborgfonds voor schoolgebouwen

Voor eind 1989 ontvingen de onderwijsinstellingen geen projectsubsidies maar werden rentetoelagen gesubsidieerd op leningen. De inrichtende machten sloten leningen af met overheidswaarborg met een looptijd van maximum 30 jaar. De leningen uit de officiële sector hadden een looptijd van maximum 20 jaar.

Er onderscheiden zich twee perioden:

- Tijdens de *periode vanaf 1974 tot 1 januari 1989* gaf het Nationaal Waarborgfonds (voorloper van DIGO/AGIO)

rentetoelagen op leningen die werden afgesloten door gesubsidieerde scholen voor infrastructuurwerken. Het fonds kende ook de staatswaarborg toe om een vlotte afbetaling van deze leningen te garanderen aan de erkende kredietinstellingen. De federale overheid waarborgde het uitstaande kapitaalbedrag van deze leningen. De afbetaling van het uitstaand kapitaal blijft ten laste van de inrichtende macht van de onderwijsinstelling die een lening afsloot.

- In de *periode 1 januari 1989 tot 30 september 1989* gaf ook de DIGO (nu AGIO) rentetoelagen op enkele leningen. De Vlaamse Gemeenschap waarborgde het uitstaande kapitaalbedrag van deze leningen.

De leningen uit de gesubsidieerde vrije sector zijn jaarlijks herzienbaar. De leningen uit de gesubsidieerde officiële sector zijn herzienbaar om de 5 jaar. De federale overheid zal in 2027 de laatste gewaarborgde lening afsluiten.

Met de financieringswet van 16 januari 1989 werd DIGO rechtsoptolger van de dossiers van het vroegere Nationaal Waarborgfonds voor de Nederlandstalige sector. Het samenwerkingsakkoord van 7 augustus 1989 tussen de Staat, de Vlaamse en de Waalse Gemeenschap bepaalt dat de leningsdossiers over de federale waarborg voor

meer dan 4.500 leningen, worden beheerd door hun diensten of instellingen: aan Vlaamse zijde AGIOn en aan Waalse zijde SGIPS (Service Général des Infrastructures Privées Subventionnées).

Rechtsopvolging

Bij elke federale regeringsvorming (sinds 1989) is een minister bevoegd voor deze NWF- materie (Nationaal Waarborgfonds).

AGIOn heeft in deze context de taak van algemeen gevolmachtigde.

Voor het administratieve beheer van deze dossiers werkt AGIOn samen met de federale overheidsdiensten Thesaurie. AGIOn voert de betalingen van de rentetolagen uit. Op regelmatige basis rapporteert AGIOn aan de diensten van de Thesaurie.

Op basis van deze gegevens maakt de Federale Overheidsdienst (FOD) Thesaurie jaarlijks de begroting op, controleert de rekeningen en doet de financiële nazichten.

Beroep op de staatswaarborg

Een beroep op de staatswaarborg werd gedaan omdat de rentetolagen en /of het kapitaal niet werden terugbetaald. De federale overheid heeft dan volgende mogelijkheden tot terugvordering:

- afhouding op de werkingstolagen verschuldigd aan de onderwijsinstelling die in het gebouw is gehuisvest
- afhouding op de werkingstolagen verschuldigd aan andere onderwijsinstellingen die onder dezelfde instellende macht staan
- invordering door de FOD Financiën, het Bestuur van de Registratie en Domeinen op het patrimonium van de instellende macht.

In Vlaanderen zijn 7 scholen die beroep doen op de staatswaarborg.

Uitstaand Kapitaal

Het uitstaande kapitaal voor de gewaarborgde leningen bedroeg op 31 december 2009:

- voor het gesubsidieerd vrij onderwijs: 242.844.671,76 euro

- voor het gesubsidieerd officieel onderwijs: 9.860.080,41 euro

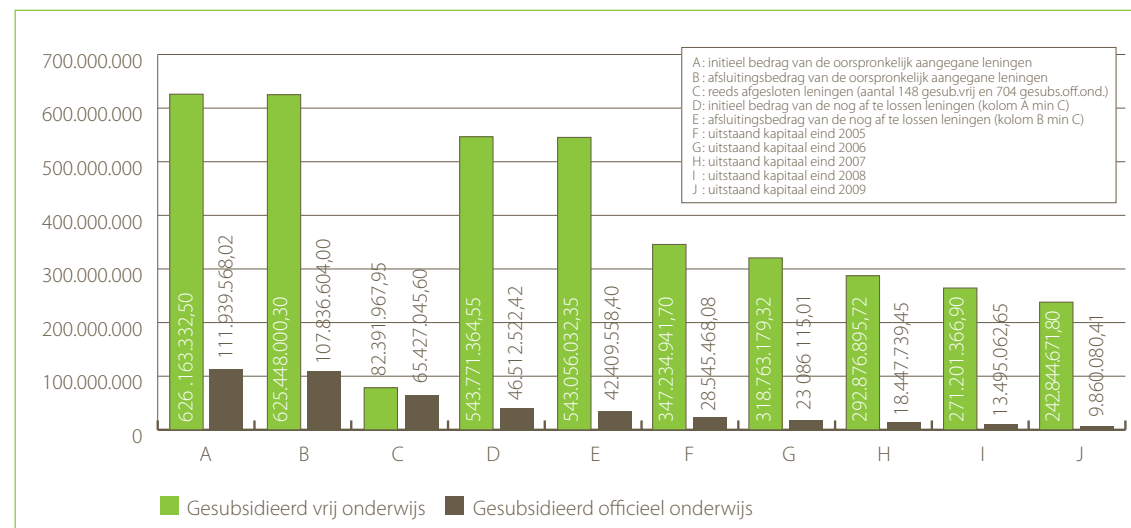
Het gaat in totaal nog om 971 leningen (795 leningen voor de vrije sector en 176 leningen voor de officiële sector).

Rentetoelagen

In 2009 werd voor een totaal bedrag van 7.909.834,19 euro aan rentetoelagen betaald voor het gesubsidieerd vrij onderwijs en 245.336,22 euro voor het gesubsidieerd officieel onderwijs.

Onderstaande grafieken tonen de statistische gegevens van de leningen van het NWF.

Statistische gegevens van de leningen van het NWF - uitstaand kapitaal 2009

Statistische gegevens van de leningen van het NWF - rentetoeelagen 2009

3.2. Vlaamse Gemeenschapscommissie

Om de aantrekkingskracht en de kwaliteit van het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te behouden én tevens te versterken investeert de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) extra in de verbetering van de Nederlandstalige onderwijsinfrastructuur in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze supplementaire middelen zijn bestemd voor de subsidiëring van de schoolgebouwen van het basis- en secundair onderwijs.

De Vlaamse Gemeenschapscommissie en AGION sloten hiervoor protocolakkoorden af die naast de inhoudelijke principes ook de praktische en administratieve modaliteiten vastleggen voor de financiering en het beheer van deze subsidieaanvragen. Het eerste protocol werd afgesloten voor de periode 2002-2005. Het tweede protocol liep sinds 2005 tot eind 2009.

De VGC stelt jaarlijks deze bijkomende middelen vast en AGION wendt dit extra budget aan om de subsidieaanvragen versneld te financieren.

De middelen vanwege de VGC worden verdeeld zonder afbreuk te doen aan het via AGION geregelde investeringsritme van de Vlaamse Overheid. Om dit ritme te garanderen maakt AGION jaarlijks een investeringsplan op in functie

Basisschool, Sint Ursula Dieudonné, Laken © AGION

van de beschikbare vastleggingsmachtigingen, ingeschreven in de begroting van de Vlaamse gemeenschap voor AGION. De middelen die de VGC uittrekt voor infrastructuurwerken in het gesubsidieerd onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn daarom complementair.

AGION stelde ook in 2009 zijn technische scholenbouwkennis en zijn eigen ontwikkelde knowhow ter beschikking voor de behandeling, opvolging en evaluatie van deze bouwdoossiers.

De dossierbehandeling gebeurde volgens de chronologie, de subsidiëeringsprocedures en subsidieregels die AGION hanteert, d.w.z. de geldende percentages van 60% en 70%.

Voor de legislatuur tot 2009 is er voor het Nederlandstalige onderwijs in Brussel een richtbedrag van 12,9 miljoen euro uitgetrokken. Het extra geld komt pas echt vrij op het ogenblik van de betalingen.

In het werkjaar 2009 is voor het gesubsidieerd vrij onderwijs 278.299,87 euro gereserveerd en 609.760,47 euro voor het gesubsidieerd officieel onderwijs.

3.3 Samenwerking met het team stedenbeleid voor het stadsproject Roeselare

Om te komen tot een betere interbestuurlijke samenwerking met de steden, een efficiëntere besluitvorming en een meer integrale aanpak van belangrijke stedelijke dossiers sloot Vlaanderen strategische contracten af met de 13 centrumsteden.

Deze contracten moeten de uitdrukking zijn van de globale visie van de ontwikkeling van de stad en de financiële en administratieve ondersteuning daarvan door de Vlaamse overheid. Zij werden opgenomen in "Vlaanderen in Actie", het sociaal-economische toekomstproject van de Vlaamse Regering.

Eind 2007 keurde de Vlaamse Regering dertien stadscontracten goed. Een daarvan is het stadsproject Roeselare. AGIO fungeert als voorzitter van de begeleidingsgroep. Samen met het team stedenbeleid en de stad zorgt de voorzitter voor de uitvoering van het stadscontract. De begeleidingsgroep is hierbij een belangrijke drijfveer.

Omschrijving van het project

Het specifieke gedeelte van het stadscontract omvat de keuze voor de bouw van een nieuwe openbare bibliotheek als polyvalente kennis-, informatie- en leercentrum of de "Bib +". De geplande nieuwbouw vormt een opportuniteit om een sterk toekomstgerichte en klantgestuurde bibliotheekwerking te ontwikkelen. De voorbije jaren werd onderzoek uitgevoerd en de stad wou een ruime omgeving waar de bezoeker op een rustige manier kon werken. De nieuwe bibliotheek wil ook haar rol opnemen binnen de ruime regio en binnen Vlaanderen. Daarnaast wil de "Bib +" ook een duidelijke meerwaarde betekenen voor het ruime onderwijsaanbod. De Stad Roeselare sloot begin 2009 een protocol met de betrokken scholen.

De volledig uitgeschreven projectdefinitie kreeg de naam 'op koers':

K : De K staat voor kwaliteit

O: Openheid van omgang en geest kenmerkt de inwoners van Roeselare

E: Engagement geeft zuurstof aan de vooruitgang en dynamiseert

R: Respect voor elkaar maakt het dagelijks leven in Roeselare aangenaam

S: Een en ander kunnen we maar samen. Samen voor Roeselare

Vzw Het Portaal, een speciaal opgericht extern verzelfstandigd agentschap, staat in voor de realisatie en exploitatie van het centrum. De Vlaamse Overheid voorziet in extra ondersteunende middelen voor de realisatie van een Vlaamse Brede Schoolinfrastructuur.

Het bouwproject

Het project wordt gerealiseerd op de voormalige KBC-site. De stad kocht het hoge kantoorgebouw op het vroegere KBC-terrein en huisvest er een nieuwe bibliotheek. De aan-nemer startte eind 2009 met de bouw van een moderne bibliotheek in het stadshart. De nieuwe bib wordt een pronkstuk en zal onderdak bieden aan de collecties van de stedelijke bibliotheek De Vriendschap en de bibliotheek Albrecht Rodenbach die enkele jaren geleden werd overgenomen door de stad.

‘De bewoners zullen er op een rustige manier kunnen studeren of les volgen, een lezing of leesclub bijwonen, een expositie bezoeken of het jobaanbod van de VDAB consulteren. De verwevenheid van de informatie- en ontmoetingsfunctie vertaalt zich in het bouwconcept.’

Binnen een straal van 500 meter rond de nieuwe bibliotheek gaan ongeveer 8.000 leerlingen naar school. In de kelderverdieping komt daarom een fietsenberging voor

een 250-tal fietsen met daaronder berg- en magazijnruimte voor de bibliotheek. Elke verdieping is toegankelijk via trappen en liften. De fietsenberging heeft een toegang naar de ondergrondse autoparking en een zogenaamde ‘luie trap’ waarop je gemakkelijk met de fiets aan de hand binnen en buiten gaat.

De nieuwe bibliotheek, die vijf verdiepingen zal tellen, wordt 26 meter hoog en zal een beetje boven de ander bebouwing uitsteken, als een baken in het nieuwe stukje binnenstad. De nieuwe bibliotheek zal ook opvallen omdat ze aan een centraal binnenplein staat, los van de andere gebouwen.

Vier pijlers vormen het fundament voor de inhoudelijke werking.

- Eerst en vooral blijft de “Bib +” uiteraard een bibliotheek opgebouwd rond een sterke collectie, ruime openingstijden en de nodige bibliothecaire voorzieningen.
- Daarnaast krijgt de educatieve opdracht van de “Bib +” gestalte door de samenwerking met onderwijs en vorming. Beide sectoren willen de nieuwe bib als een open leerruimte ontwikkelen.
- Om het verblijf in de bibliotheek te stimuleren krijgt, als

derde pijler, ook de ontmoetingsfunctie heel wat aandacht. In de "Bib +" moet elke dag wat te beleven vallen.

- De vierde en laatste pijler heeft te maken met de actieve rol die de bibliotheek moet spelen in het kader van informatiebemiddeling.

3.4 Publiek - Private Samenwerking: DBFM project

Vlaanderen heeft de voorbije decennia te weinig geïnvesteerd in schoolinfrastructuur. Hierdoor zijn veel schoolgebouwen nooit aangepast aan gestegen leerlingenaantallen en nieuwe onderwijsbehoeften. Verouderde schoolgebouwen kampen meestal ook met zware energiefacturen. Hoewel in de meerjarenbegroting de infrastructuurkredieten voor schoolgebouwen substantieel werden opgetrokken, volstaat het klassieke budget voor schoolinfrastructuur niet om aan de grote nood te voldoen. Daarom werd een grootschalige inhaaloperatie via alternatieve financiering uitgewerkt⁹. Met deze inhaalbeweging wil de Vlaamse overheid verhelpen aan de grote investeringsnood aan schoolinfrastructuur zonder daarbij elementen als rationeel energiegebruik en architecturale kwaliteit te verwaarlozen.

Het concept

Via een publiek-private samenwerkingsvorm van DBFM (Design, Build, Finance en Maintain) streeft de Vlaamse Gemeenschap naar een inhaalbeweging voor schoolinfrastructuur met een investeringsvolume van circa 1 miljard euro. In overeenstemming met de wetgeving overheidsopdrachten zocht de overheid een private partner om samen de DBFM-vennootschap te vormen. Langs overheidszijde zal een dochtervennootschap van AGIO participeren in de DBFM-vennootschap. In die dochtervennootschap zullen AGIO en de Participatie Maatschappij Vlaanderen elk voor 50% participeren in het kapitaal van de AGIO-dochter. De dochtervennootschap van AGIO participeert voor 25 % + 1 aandeel in de op te richten DBFM-vennootschap.

De DBFM-vennootschap staat in voor de uitvoering van het programma 'Scholen van Morgen' dat zowel het ontwerp (Design), de bouw (Build), de financiering (Finance) als het eigenaarsonderhoud (Maintain) van de scholen gedurende 30 jaar omvat.

9) De gedetailleerde kernelementen van de inhaalbeweging voor schoolinfrastructuur zijn terug te vinden in het decreet van 7 juli 2006 betreffende de inhaalbeweging voor schoolinfrastructuur.

De overheid sluit met de DBFM-vennootschap een kaderovereenkomst die de modaliteiten en ook de wederzijdse rechten en verplichtingen van de betrokken partijen bevat bij de uitvoering van het DBFM-programma. Voor de verdere opvolging voorzien ze een toezichthouder.

De vennootschap voert de gesprekken met de inrichtende machten; wat kan resulteren in individuele DBFM-contracten tussen de inrichtende machten en de vennootschap. De autonomie van de inrichtende macht wordt hierbij gerespecteerd. Zij nemen uiteindelijk de finale beslissing om mee te stappen in het DBFM-verhaal en om een langdurig partnership aan te gaan met de vennootschap. Gedurende 30 jaar stelt de DBFM-vennootschap de schoolinfrastructuur ter beschikking aan de inrichtende macht. In ruil betaalt de inrichtende macht aan de vennootschap een prestatiegerelateerde beschikbaarheidsvergoeding. Dit houdt in dat er aan bepaalde prestatie-eisen moet voldaan worden, zoniet zal zich dit vertalen in de grootte van de te betalen beschikbaarheidsvergoeding. AGIO betaalt een DBFM-toelage uit, zijnde een financiële bijdrage tot de beschikbaarheidsvergoeding.¹⁰ De begroting van de Vlaamse Gemeenschap voorziet een bedrag van 100 miljoen euro per jaar voor de subsidiëring van de beschikbaarheidsvergoedingen.

Bij de hele inhaalbeweging is er ook aandacht voor kwaliteitsvolle schoolarchitectuur door de belangrijke betrokkenheid van de Vlaams Bouwmeester. De Vlaamse Gemeenschap voorziet in een aantal waarborgen ter ondersteuning van het DBFM-programma.

Specifieke aspecten

Voor de onderwijsinstellingen brengt de inhaaloperatie volgens dit concept verschillende voordelen met zich mee. Zij bundelt de kennis rond scholenbouw; de vennootschap kan zich dus specialiseren op haar eigen kerntaken en kan hiervoor de nodige expertise opbouwen. Een ander voordeel is ook de financiële meerwaarde van dit model: aangezien deze ene vennootschap bepaalde procedures kan samenbundelen, is dit prijsmatig gunstiger dan andere modellen voor zowel de scholen als de overheid. Doordat de vennootschap dient in te staan voor onderhoud op lange termijn, levert dit ook eerder duurzame gebouwen op. Voor de scholen is er eveneens het voordeel dat er een soort basiscontract beschikbaar zal zijn, waardoor niet elke school individueel extra juridisch advies dient in te winnen. Meerdere vennootschappen zouden zorgen voor een moeilijker en duurdere opvolgingskost. Ook de participatie van de overheid is gemakkelijker te realiseren binnen één DBFM-vennootschap. Het financieel engagement van de Vlaamse overheid in dit project, de specificiteit van dit

project, het lange termijnaspect, alsook de betekenis van de operatie voor het onderwijsveld zorgen ervoor dat een participatie de meest verantwoorde optie is.

Selectie van de DBFM-dossiers

Schoolbesturen die interesse hadden in de DBFM-formule en die voldeden aan de algemene criteria konden hun aanvraag indienen. Een commissie, met vertegenwoordigers van de onderwijsnetten, de Vlaams Bouwmeester, AGIO, het Gemeenschapsonderwijs en de onderwijsinspectie kreeg de opdracht de scholenbouwprojecten die in aanmerking kwamen voor het DBFM-programma te selecteren en te rangschikken op basis van selectiecriteria. Daarnaast duidde de commissie de modelprojecten binnen de selectie aan. Een onafhankelijke voorzitter leidde de commissie. De selectie leverde 211 projecten op binnen het bestek van het vooropgestelde bedrag van 1 miljard euro. 45 projecten kwamen terecht op een reservelijst, voor het geval een geselecteerde school afhaakt. Uit de 211 dossiers selecteerde de commissie, op initiatief van de Vlaams Bouwmeester, 29 modelprojecten; op de reservelijst staan nog eens 11 modelprojecten. Deze modelprojecten zijn projecten die op één of meerdere vlakken toonaangevend zijn en die daarom model kunnen staan voor de “school van de toekomst” en dit zowel op onderwijskundig, architecturaal als op maatschappelijk vlak. Wat

de kwaliteitsvolle architectuur van de projecten betreft, is een grote rol weggelegd voor de Vlaams Bouwmeester. De Vlaams Bouwmeester beslist mee bij de aanstelling van de ontwerper bij de modelprojecten, in overleg tussen de inrichtende macht en de DBFM-vennootschap. Hier wordt gewerkt met het bijzonder Open Oproep systeem. De investeringslijst telt ook 7 pilootprojecten die volgens de passiefhuisstandaard gerealiseerd zullen worden.

Selectie van de private partner

Via een onderhandelingsprocedure in overeenstemming met de wetgeving overheidsopdrachten ging de Vlaamse overheid op zoek naar een private partner uit de financiële sector om samen de DBFM-vennootschap op te richten en het DBFM-programma uit te voeren. Op 12 december 2008 werd het consortium Fortis Bank-Fortis Real Estate aangeduid als voorkeurskandidaat. Met deze voorkeurskandidaat worden finale contractonderhandelingen gestart om het beste resultaat te verkrijgen voor zowel de Vlaamse overheid en niet in het minst voor de inrichtende machten. Op 29 mei 2009 gunde de Vlaamse Regering de grootschalige inhaaloperatie in de scholenbouw aan het partnerschap Fortis Bank (nu BNP Paribas Fortis) en Fortis Real Estate (nu AG Real Estate). Op 28 augustus 2009 werden de contracten ondertekend (contract close). Na het bereiken van financial close zal de DBFM-vennootschap

worden opgericht en kan het DBFM-programma echt van start gaan. Nadat de DBFM-vennootschap is opgericht zal zo snel mogelijk contact opgenomen worden met de inrichtende machten op de investeringslijst. Elk individueel project zal in het belang van beide partijen snel kunnen uitgevoerd worden, na de onderhandelingen tussen de vennootschap en de inrichtende macht.

NV School Invest

De NV School Invest, de dochtervennootschap van AGION en de Participatie Maatschappij Vlaanderen (PMV), werd opgericht op 18 maart 2009 en startte als 'gangmaker' voor de latere DBFM-vennootschap, tijdelijk een aantal voorbereidende werkzaamheden op voor een aantal projecten. Voor de drie proefprojecten zijn voorbereidingen gestart om een bouwvergunning te verkrijgen. Voor de overige projecten is een model van basisdossier met projectdefinitie opgesteld. Dit model, dat voor alle projecten zal gebruikt worden is uitgetest op de eerste 20 projecten van de investeringslijst.

NV School Invest zal later participeren in de DBFM-vennootschap voor 25% +1 aandeel. Van zodra de DBFM-vennootschap operationeel is, zal deze vennootschap de voorbereidende werkzaamheden van NV School Invest overnemen.

Proefprojecten

AGION startte in 2008 drie proefprojecten op.

De eerste drie geselecteerde projecten uit de investeringslijst doorlopen een voortraject voorafgaand aan het afsluiten van het individueel DBFM-contract. Voor elk van deze drie proefprojecten bestond de opdracht in het aanstellen van een architect voor het opmaken van een eerste en tweede voorstudie en het voorontwerp.

Het doorlopen van het voortraject doet geen afbreuk aan de overige bepalingen van het DBFM-programma en betekent helemaal niet dat de inrichtende machten verplicht zijn om een contract te sluiten met de DBFM-vennootschap. Wanneer de proefprojecten een individueel DBFM-contract afsluiten, moet de DBFM-vennootschap de delen van het voortraject van de proefprojecten die reeds doorlopen werden, uitvoeren en de resultaten ervan overnemen.

De drie proefprojecten zijn:

- een nieuwbouw voor twee instellingen secundair onderwijs van het gesubsidieerd vrij onderwijs Katholiek Secundair Onderwijs Genk
- een nieuwbouw voor twee instellingen van het buitengewoon onderwijs (basisonderwijs en secundair onderwijs) en een internaat van het Gemeenschapsonderwijs (Medisch Pedagogisch Instituut Zonneken, het Buitengewoon Secundair Onderwijs Baken en het internaat

Zonneken te Sint-Niklaas)

- een nieuwbouw voor het Gemeentelijk Technisch Instituut te Londerzeel

Koepelsubsidiëring

De onderwijskoepels hebben een belangrijke rol gespeeld bij de selectie van de DBFM-projecten. Om hun eigen inrichtende machten te kunnen bijstaan in functie van de onderhandelingen met de vennootschap is voorzien in een koepelsubsidiëring. Voor deze begeleiding hebben de koepels een algemeen informatieprogramma uitgewerkt. AGIO heeft eind 2009 een voorschot toegekend op de basistoelage zodat ze zich al van in het begin operationeel kunnen organiseren voor hun begeleidingsopdracht.

3.5 Samenwerking met het GO! - "Naar een inspirerende leeromgeving", instrument voor duurzame scholenbouw

Duurzaamheid krijgt binnen de scholenbouw ook de volle aandacht.

Een brede duurzaamheid strekt zich uit over 3 grote velden die elk een specifieke impact hebben op de architectuur van de school:

1. **ecologische duurzaamheid:** vertaald in de bouwtechnische aspecten zoals isolatie, ventilatie, materialen, verwarming en koeling, verlichting... maar ook in het zorgzaam omspringen met het bestaande.
2. **economische duurzaamheid:** vertaald in gebouwen die door hun structuur, functionaliteit en levensduur ook op lange termijn kunnen worden gebruikt door een goed beheer (lage onderhoud- en verbruikkosten), ruimtelijke flexibiliteit en gedeeld gebruik.
3. **sociaal-culturele duurzaamheid:** vertaald in de versmelting tussen leer- en leefomgeving, de manier waarop de school op natuurlijke wijze wordt opgenomen door haar gebruikers en omgeving, de manier waarop het gebouw deel uitmaakt van het culturele patrimonium.

Een duurzame school komt maar tot stand door een veelheid van kwaliteiten tegelijkertijd na te streven. Dit vraagt een weldoordachte aanpak, een goede kennis van de verschillende stappen van een geïntegreerd projectproces. In zo'n proces waken de opdrachtgever en ontwerpers er over dat de belangrijke beslissingen op het juiste moment en binnen de vooropgestelde visie en ambities worden genomen.

Duurzame scholenbouw is dus een complex proces en er is nood aan een kwalitatief kader. De meeste directeurs bouwen maar één keer of nooit een school, dus er is zeker nood aan ondersteuning.

Begin 2009 heeft het GO! (Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap), in samenwerking met AGIOn, een studie opgestart voor het ontwikkelen van een instrument voor de integrale aanpak van duurzaamheid in schoolgebouwen.

Het Gentse bureau, evr-Architecten voerde de studie uit en ontwikkelde een zelfsturend handboek waarin alle duurzaamheidseisen of -opportuniteiten gebundeld worden in 10 grote thema's. Het instrument, 'Naar een inspirerende leeromgeving', laat de bouwheer toe om zijn ambitieniveau op het vlak van brede duurzaamheid te bepalen en te bewaken van voorontwerp tot ingebruikname.

Alle mogelijke vragen, aandachtspunten, keuzes die voor, tijdens en na een bouwproject aan bod kunnen/moeten komen worden in kaart gebracht.

Het is de bedoeling dat het instrument het hele bouwteam rond de tafel brengt: architect, ingenieurs, directeur... en hen doet nadenken over hoe duurzaam hun keuzes zijn.

doorheen het bouwproces. Samen vullen ze de vragen in en evalueren zo de antwoorden die ze willen geven.

De school van de toekomst zal zich bij het bouwproces laten leiden door volgende vragen.

1. Wordt de school op een duurzame manier ontworpen en later beheerd? (geïntegreerd projectproces)
2. Staat de school op de juiste plaats? (inplanting)
3. Is de school bereikbaar voor kinderen? (mobiliteit)
4. Krijgt de natuur een kans op de site? (natuurlijk milieu)
5. Kunnen we het waterverbruik en de lozing van afvalwater beperken? (water)
6. Hoe kiezen we onze materialen? Wordt afval beperkt? (grondstoffen en afval)
7. Bouwen we een energiezuinige school? (energie)
8. Bouwen we een comfortabele en aangename leef- en leeromgeving? (gezondheid, leefbaarheid en toegankelijkheid)
9. Wordt dit een school met open mogelijkheden en interacties met de brede samenleving? (samenleving en economie)
10. Wordt deze school een voorbeeldgebouw? (innovatie)

Elke vraagstelling start met een bondige toelichting van de inhoud en/of doelstellingen. Daarna volgen een aantal

subcategorieën van specifieke aandachtspunten en vraagstellingen. Dit zijn “maatregels” voor duurzaamheid. Voor elke maatregel wordt het doel beschreven en kort uitgelegd en één of meerdere criteria-eisen opgesomd. Sommige maatregels worden als verplicht aangegeven omdat ze een absolute voorwaarde zijn in duurzame architectuur, andere zijn gewenst/aanbevolen. De maximale score die elke maatregel kan krijgen is vastgelegd.

AGION wil alle scholen stimuleren om deze praktische leidraad van bij de start van een project te gebruiken en biedt hierbij de nodige ondersteuning en opvolging aan.

“Naar een inspirerende leeromgeving” is een losbladige publicatie in een ringmap. Scholen, architecten, studie-bureaus die het boek aankopen blijven op de hoogte en hoeven in de toekomst enkel de bladzijden die gewijzigd worden te vervangen. Het instrument is dynamisch opgevat en zal de komende jaren worden aangevuld, verbeterd en bijgestuurd in functie van nieuwe ontwikkelingen in het scholendomein en de bouwsector. Alle suggesties en vragen kunnen bij AGION worden gemeld en zullen in overleg met het GO! worden bestudeerd, verwerkt en waar nodig geïntegreerd in het instrument.

4 Uitdagingen voor de toekomst

De school van de toekomst is een open en duurzame school, met een multifunctioneel karakter en ingebed in de samenleving. Ze is meer dan een school alleen maar ook een ontmoetingsplaats voor de hele buurt.

Vandaag timmeren we aan de weg die moet leiden naar de scholen van morgen. Brede scholen, passiefscholen die inspireren en innovatieve projecten zijn maar een aantal voorbeelden die we nastreven.

4.1 Vlaamse passiefscholen die inspireren

Hoe ontstond het project rond de passiefscholen?

Een studiereis naar Luxemburg en Duitsland, georganiseerd door Passiefhuisplatform (PHP), waar de ervaring met passiefscholen groter is, heeft toenmalig minister van onderwijs, Frank Vandenbroucke over de streep getrokken om ook in Vlaanderen een aantal pilootprojecten op te starten. Een goede luchtkwaliteit, een constante aangename binnentemperatuur en de overtuiging dat een school een voorbeeldfunctie kan vertolken bij duurzaam bouwen waren voldoende redenen voor de start van een inspirerend project.

Deze scholen zijn baanbrekend op vlak van energieverbruik. Het energieverbruik van een passiefschool is zo'n 75% lager dan bij een traditioneel schoolgebouw. Scholen besteden jaarlijks een belangrijk deel van hun werkmiddelen aan de energiefactuur. Voor een doorsnee school uit het basis- en het secundair onderwijs kan de totale energiefactuur oplopen tot ongeveer 14% van de totale werkmiddelen. Dankzij de lagere energiefacturen kunnen de scholen meer middelen besteden aan hun inhoudelijke werking.

Bewust dat deze standaard een grote vernieuwing zou betekenen in de Vlaamse scholenbouwpraktijk, en hierover nog veel kan geleerd worden, lanceert de Vlaamse overheid in mei 2007 het pilootproject passiefscholen. Gelijklopend is de energieprestatie-eis voor alle scholen verhoogd; nieuwbouwprojecten moeten minimum voldoen aan E-70.

De doelstelling van het project is om te leren uit ervaring op het terrein en om hieruit onderbouwde beleidskeuzes te maken. In samenwerking met het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap volgt AGiOn de pilootprojecten op om de meerkost¹¹, terugverdientijd, technische vereisten, materiaalgebruik, energieverbruik, specifieke ontwerpkeuzes, meerwaarde van extra maatregelen op het gebied van duurzame energie in kaart te brengen en te evalueren.

11) Besluit van de Vlaamse Regering tot regeling van een aantal aangelegenheden ter uitvoering van het decreet van 7 december 2007 betreffende energieprestaties in scholen - 7 NOVEMBER 2008.

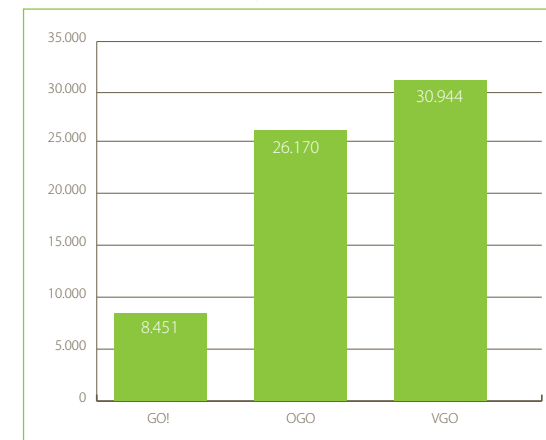
Daarnaast wenst het project mee een impuls te geven aan de ontwikkeling van een bredere markt van professionals, het vergroten van de afzetmarkt voor passieve bouwproducten en de ervaring bij architecten, studie bureaus en aannemers op het vlak van passief bouwen verder uit te bouwen. Bijkomend hoopt het inspirerend te kunnen werken voor toekomstige bouwheren.

Hoe werden de projecten geselecteerd?

In 2007 lanceerde AGIO een oproep naar alle scholen en inrichtende machten om zich kandidaat te stellen als pilootproject voor de bouw van de eerste passiefscholen in Vlaanderen. De oproep leverde 75 kandidaturen op. Een selectiecommissie beoordeelde de projecten op basis van een aantal vastgelegde criteria. Er werd o.a. rekening gehouden met de snelheid waarmee het project kan worden gerealiseerd, de representativiteit van het project en de totaalvisie van de inrichtende macht op duurzaamheid. De kandidaten moesten ook bereid zijn om de rol van pilootproject op te nemen en hiervoor de energieprestaties permanent op te volgen en het project open te stellen voor geïnteresseerden.¹²

De 24 geselecteerde kandidaten zijn verspreid over alle Vlaamse provincies en vertegenwoordigen een totale bouwoppervlakte van 65.565 m².

Aantal m² per onderwijsnet

12) Decreet betreffende 'energieprestaties in scholen' December 2007.

Cijfermateriaal passiefscholen

Provincie	m ²	% aandeel m ²	aantal projecten	% aandeel projecten
Antwerpen	15.722	24,0	6	24
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	902	1,4	1	4
Limburg	18.307	27,9	6	24
Oost-Vlaanderen	11.031	16,8	4	16
Vlaam Brabant	7.173	10,9	3	12
West-Vlaanderen	12.430	19,0	5	20
Totaal	65.565		25	

Onderwijsnet				
Gemeenschapsonderwijs	8.451	12,9	4	16
Officieel gesubsidieerd onderwijs	26.170	39,9	7	28
Vrij gesubsidieerd onderwijs	30.944	47,2	14	56
Totaal	65.565		25	

Onderwijsvorm				
Basis onderwijs	18.008	27,5	10	40
Secundair onderwijs	27.504	41,9	10	40
Buitengewoon basis onderwijs	1.997	3,0	1	4
Buitengewoon secundair onderwijs	10.615	16,2	2	8
Centrum voor volwassenen onderwijs	5.000	7,6	1	4
Buitengewoon basis onderwijs + Centrum voor volwassenen onderwijs	2.441	3,7	1	4
Totaal	65.565		25	

Om een overkoepelend beeld te kunnen krijgen is er bij de selectie van de kandidaten gekozen om de verscheidenheid van het onderwijslandschap zoveel mogelijk te weerspiegelen. Het gaat zowel om scholen van het basis-onderwijs, het secundair onderwijs als het volwassenenonderwijs, maar ook heel specifieke programma's zoals een slagerijschool of een school voor maritieme opleidingen komen in het pilootproject voor¹³.

Voor deze geselecteerde pilootprojecten voorziet de Vlaamse overheid een extra subsidie bovenop de standaardsubsidie bij een bouwproject. De extra subsidie komt overeen met een meerkost van 20% op de financiële norm van de standaardsubsidie. De realisatie van de pilootprojecten zal uitwijzen of deze bijkomende subsidie van 20%, de meerkost van passiefbouwen voor scholen dekt.

Verloop van het project

In oktober 2008 krijgt het project een waardevolle start met een driedaagse opleiding, verzorgd door het passiefhuisplatform. Elke school kon twee afgevaardigden sturen om zich te laten onderdompelen in de theorie van passief bouwen. Hierna gingen de scholen hun eigen weg naar de realisatie van een nieuwbouwproject.

13) Op de website www.ecobouwers.be kan u een volledig overzicht vinden van alle projecten.

Ondertussen kijken de scholen na hoe ze hun project naar een breder duurzaam verhaal kunnen brengen. Alle provinciale steunpunten, onder de overkoepelende coördinatie van de DAR (Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid) en BBL (Bond Beter Leefmilieu), hebben hun diensten aangeboden om de scholen binnen hun provincie, hierin te begeleiden. Steunpunt Duurzaam Bouwen (Limburg), KampC (Antwerpen), Milieuadvieswinkel (Oost-Vlaanderen), Zonnewindt (West-Vlaanderen) en Dialoog (Vlaams-Brabant) hebben al rond de tafel gezeten met enkele van de passiefscholen en eerste adviezen gegeven.

Verschillende scholen hebben gebrainstormd over mogelijke acties om hun voorttrekkersrol te kunnen vervullen. Enkele ideeën zijn oa. een forum/website en een infopunt, waarvan AGIO de verdere uitwerking coördineert.

In samenwerking met Bond Beter Leefmilieu is op ecobouwers.be een extra luik voor de passiefscholen ontwikkeld. Op deze manier kunnen de scholen met elkaar in contact blijven, vragen stellen en de evolutie van hun project tonen aan de hand van een blog.

Samen met Passiefhuisplatform zette AGIO de studenten van de Universiteit Gent aan het werk voor het uitdenken van een interactief infopunt. Drie laureaten zijn geselecteerd, waarvan er twee verder uitgewerkt worden.

Bij de eerste projecten die in de ontwerpfase zaten, werd

al snel duidelijk, dat de verscheidenheid aan projecten naar de vertaling van de passiefstandaard en het behalen van de decretaal vastgelegde criteria¹⁴ implicaties had. De condities en het gebruiksprofiel van woningbouw zijn verschillend van deze van scholen, maar ook onderling tussen de verschillende scholen zijn er grote verschillen. Terwijl een kleuterschool dicht bij het profiel van woningbouw aanleunt, staat een bouwvakschool dicht bij dit van een industriegebouw. De Katholieke Hogeschool St-Lieven Gent heeft in samenwerking met PHP, de Vrije Universiteit Brussel en de Katholieke Universiteit Leuven in opdracht van AGIO een studierapport gemaakt die de lokaal- en gebruikstypologieën vastlegt en de bijhorende randvoorwaarden. Zij onderzoeken de implementatie in de rekensoftware (EPB en PHPP) en passen de software aan naar een rekensoftware voor scholen. Ook een evaluatie van het zomercomfort maakt deel uit van het rapport. De zes pilootprojecten die het meest gevorderd zijn, zijn opgenomen in het onderzoek.

Een vergelijking tussen de verschillende ontwerpen toonde heel helder het belang aan om in synergie te werken met de ontwerpcriteria van passiefstandaard (vanaf voorontwerp ontwerpen in samenwerking met een studie bureau energieberekeningen, compact bouwen, oriëntatie vs

vensteroppervlak, etc). Daar waar deze criteria goed beantwoord werden, had men veel lagere eisen naar de U-waarden en het rendement van de warmtewisselaar. Eén school heeft zelfs de ruimte om dankzij zijn goede compactheid te werken met dubbele ipv. drieboudige beglazing.

AGIO heeft in overleg met het GO! een openbare aanbesteding uitgeschreven voor het aanstellen van een instelling, die verantwoordelijk is voor de kwaliteitsverklaring. Dit team zal een eerste screening uitvoeren bij het ontwerp-dossier en een definitieve kwaliteitscontrole houden bij de uitvoering van de werken.

De projecten staan nog volop in hun startblokken. Een drietal scholen gaan in aanbesteding, voor een vijftal is hun ontwerp bekroond met een bouwaanvraag. De andere veertien zitten nog in de ontwerpfase of moeten nog een ontwerpteam samenstellen. Het is een intensief zoekproces waarbij een evenwicht gezocht wordt tussen technische en budgettaire vraagstukken, tussen onzekerheden en bepaalde keuzes durven maken. In de komende maanden zullen wellicht de eerste puzzelstukken samenvallen, en kunnen we een eerste helder beeld schetsen over financiële en technische haalbaarheid.

¹⁴) Decreet betreffende 'energieprestaties in scholen' December 2007

4.2 Kennispunt Scholenbouw

Eén van de doelstellingen van AGIO is het uitbouwen en permanent beheren van een kennispunt scholenbouw. Dit kan bouwheren en architecten bijstaan in het plannings-, ontwerp- en bouwproces van scholen en ondersteuning bieden voor de uitwerking van een optimaal concept voor functionele en duurzame schoolinfrastructuur.

Het begrip 'Kennispunt Scholenbouw' bestaat uit 2 delen. Enerzijds werken we aan de uitbouw en organisatie van een fysieke plek, een soort documentatiecentrum, waar we over de jaren heen een exhaustieve collectie aan scholenbouwliteratuur willen in onder brengen. Dit Kennispunt Scholenbouw zal ook voor buitenstaanders opengesteld worden bij hun zoektocht naar relevante bronnen rond het thema.

Anderzijds verstaan we onder 'Kennispunt Scholenbouw' ook de uitbouw van expertise rond kwalitatieve scholenbouw. Uit de praktijk blijkt dat het bouwen van een school een complex proces is, waar bouwwereld, onderwijs, gezondheid, en andere maatschappelijke sectoren samen komen. Het is dan ook cruciaal om kennis te ontwikkelen rond die specifieke thema's en de onderlinge relaties en in te spelen op behoeftes op micro, meso en macro-niveau.

4.3 Brede school

Het concept 'brede school' begint in Vlaanderen en Brussel zijn opgang te kennen. Door onder andere de proeftuinen, het flankerend onderwijs, de initiatieven van scholen en hun partners wordt er actief gezocht naar nieuwe modellen van geïntegreerd werken en samenwerking in een lokale context. Een belangrijk aspect van de brede school is dat de school een bredere rol gaat spelen in de buurt.

Het regeerakkoord van de Vlaamse Regering (2009-2014) is dan ook ambitieus: *"Met een stimulerend beleid wordt de school uitgebouwd tot een brede leefschole, een school die ingebed is in de buurt en het sociaaleconomische weefsel; en die van daaruit nauw samenwerkt met de samenleving, het verenigingsleven, de bedrijven, de social profit en de overheidsinstellingen. ... Als schakel tussen de school en haar netwerk, maken we het mogelijk dat het schoolgebouw breed gebruikt wordt."*

Binnen AGIO loopt momenteel een onderzoeksproject naar de ruimtelijke vertaling van dit concept. Het probeert aan de hand van literatuuronderzoek, bevraging van actoren en het documenteren van relevante casestudies een beeld te krijgen op de mogelijke ruimtelijke implicaties van de brede school aanpak. Maar ook praktische elementen

die te maken hebben met bijvoorbeeld het openstellen van schoolgebouwen, gedeeld gebruik, enzovoort worden onder de loep genomen.

Het onderzoek wil enerzijds een bijdrage leveren aan de uitvoering van de beleidsambities. Anderzijds wil het ook ruimte creëren voor innovatieve architecturale concepten omdat die enerzijds de brede school ruimtelijk mogelijk maken en via een aangepast gebouw het samenwerken, ontmoeten, leren van elkaar en van de omgeving stimuleert. Zo kan men komen tot gebouwde omgevingen die maatschappelijk relevant zijn, stimulerende leer- en leefomgevingen aanbieden, sociale cohesie bevorderen, en een spil zijn in de wijk, de gemeente of de stad.

Daarnaast probeert AGIO ook actief mee te werken aan de realisatie van 'brede' schoolgebouwen door te informeren en te adviseren rond het thema en de opgebouwde expertise te delen met geïnteresseerden.

Brede school - Het Keerpunt, Antwerpen.

De 'Hacienda Popular': een ontmoetingsplaats voor de verschillende bezoekers aan de school: leerlingen van deeltijds onderwijs, van het volwassenonderwijs, leerkrachten, bezoekers, buurtbewoners, etc. Op een kleurrijke manier ingericht door een interieurarchitect.

Gemeentelijke kleuterschool, Outgaarden © Elke Lannoo

4.4 Agion en ... innovatie in onderwijsinfrastructuur

Het Vlaamse onderwijs behoort tot de internationale top. Maar de maatschappij evolueert snel en stelt vandaag heel andere verwachtingen aan het onderwijs. Investeren in een moderne en duurzame infrastructuur zal hierin een belangrijke rol spelen.

Het kenniscentrum Innovatief Aanbesteden van het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT) en AGION slaan hiervoor de handen in elkaar.

Vanuit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming worden drie projecten vooruitgeschoven om te laten "Innovatief Aanbesteden".

Innovatief aanbesteden creëert een uniek kader waarbinnen de overheid en de bedrijfswereld samen innovatieve oplossingen kunnen ontwikkelen voor specifieke uitdagingen van de overheid. Dit vormt een win-win situatie voor iedereen. Overheden kunnen hun noden voor innovatie voor het eerst rechtstreeks bespreken met bedrijven. De uiteindelijke innovaties zijn daardoor beter afgestemd op hun specifieke behoeften. Bedrijven krijgen de unieke kans om rechtstreeks samen te werken met overheden rond in-

novatie. De projecten zullen op termijn ook leiden tot nieuwe markten en veelbelovende niches voor deelnemende bedrijven. Burgers zullen kunnen genieten van een moderne en efficiënte openbare dienstverlening. Bovendien worden maatschappelijke uitdagingen zoals mobiliteit of vergrijzing op een innovatieve manier aangepakt. Vlaanderen krijgt een sterke impuls als kennisregio. Innovatief Aanbesteden moet op termijn bijdragen aan het behalen van de Lissabon-doelstellingen. Dit bepaalt dat 3% van het bruto binnenlands product (BBP) naar Onderzoek en Ontwikkeling gaat.

Een uitnodigende en stimulerende omgeving

Het eerste project gaat op zoek naar de ontwikkeling van een schooluitrusting die competentiegericht onderwijs en begeleid zelfstandig leren faciliteert.

Kinderen en jongeren brengen een groot deel van hun tijd op school door. Scholen moeten hen dan ook een uitnodigende en stimulerende omgeving bieden, waarbinnen alle leerlingen hun vaardigheden optimaal kunnen ontplooiën.

Basisinfrastructuur. Een kwaliteitsvolle en goed functionerende ICT-infrastructuur is onontbeerlijk. Vlaanderen in-

vesteert onder meer in extra bandbreedte voor scholen en maakt afspraken met internetproviders, software- en dienstleveranciers om gunstige voorwaarden te verkrijgen.

Kerntaken ondersteunen. ICT wordt ook steeds meer ingezet om de pedagogische kerntaken van scholen te ondersteunen. ICT-systemen kunnen scholen helpen om de kwaliteit van hun onderwijs op te volgen, individuele competenties en vaardigheden van leerlingen in kaart te brengen, en zelfstandig leren te stimuleren.

Aansluiten op leefwereld. De verdere integratie van ICT in het onderwijs zal de schoolomgeving nauwer doen aansluiten bij de huidige leefwereld en vrijetijdsbesteding van kinderen en jongeren.

Digitale kloof dichten. ICT-geletterdheid is een belangrijke competentie in onze kennismaatschappij. Het toenemende gebruik van ICT in de schoolomgeving zal ook de digitale kloof helpen dichten.

Naar een duurzame schoolinfrastructuur

Een tweede project richt zich op innovatie voor duurzame gebouwen, met name nieuwe concepten en duurzame technologieën voor schoolinrichting.

Dit project zal worden samengevoegd met gelijkaardige projecten in twee andere beleidsdomeinen: Ruimtelijke Ordening Woonbeleid en Onroerend Erfgoed (RWO) en Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG).

Derde partijfinanciering REG - investeringen

Een derde project heeft ook betrekking op de schoolgebouweninfrastructuur, met name derde partijfinanciering REG - investeringen in het onderwijs.

In de herziening van de Europese richtlijn energieprestatie van gebouwen (recast EPBD = energy performance building directive) is voorzien dat tegen 2021 alle nieuwe gebouwen 'bijna-energieneutraal' moeten zijn. Voor openbare gebouwen is de streefdatum 2019.

OPTIMALISATIE INTERNE ORGANISATIE

1 Klanttevredenheidsonderzoek

Een van de strategische projecten uit de beheersovereenkomst van AGIOn is het uitvoeren van een tevredenheidsonderzoek bij de klanten.

Via een postenquête bevroeg AGIOn 763 inrichtende machten over haar dienstverlening. Inrichtende machten die de laatste 3 jaar een eerste eindafrekening ontvingen, kregen een enquête toegestuurd.

Onder andere volgende vragen kwamen aan bod:

- Hoe tevreden is men over de dienstverlening van het AGIOn in het algemeen en tijdens de verschillende fasen van het subsidieproces?
- Hoe groot is het vertrouwen in het AGIOn?
- Wat vindt men belangrijk mbt de dienstverlening van het AGIOn?
- Waar stoort men zich aan mbt de dienstverlening van het AGIOn?
- Wat zijn de verwachtingen naar de toekomst toe?

Van de 763 enquêteformulieren kregen we 477 bruikbare vragenlijsten terug. Dit geeft een responspercentage van 62,5%, een zeer goede respons.

Klanttevredenheidsonderzoek

Aantal populatie	Aantal steekproef	Respons
763	477	62,50%

We lichten hier de conclusies van het onderzoek toe met betrekking tot het imago, het vertrouwen, de algemene tevredenheid, de waarden van de Vlaamse overheid, de sterktes van AGIOn, stoorfactoren en verwachtingen.

Imago

Liefst 82% van de scholen, die een subsidie aangevraagd hebben en hiervoor een eerste uitbetaling ontvangen hebben, gaat akkoord met de stelling " AGIOn geeft algemeen genomen een goede indruk". Slechts 2% is het niet eens met deze stelling.

De best scorende aspecten zijn hier de betrouwbaarheid (86%), de objectiviteit (83%) en de efficiëntie (78%).

Er werden geen significante verschillen vastgesteld naar gelang de procedure(s) die men gebruikt heeft, het aantal jaar contact met AGIOn of het aantal dossiers en het onderwijsnet van de bevroagde school.

Vertrouwen

Meer dan drie op vier van de scholen die een (ver)bouwsubsidie aangevraagd hebben, heeft een uitgesproken vertrouwen in AGIOn. Slechts enkelen (1%) stellen geen vertrouwen in AGIOn.

Men heeft bovendien ook zeer sterk het gevoel serieus genomen te worden door AGIOn (81%). 78% zou zeker positieve zaken vertellen over AGIOn mocht iemand anders om zijn of haar mening vragen.

Er is een sterk verband tussen de tevredenheid over de volledige dienstverlening van AGIOn en het vertrouwen dat men in AGIOn stelt.

Algemene tevredenheid

Meer dan zes op tien van de bevroagde scholen is uiterst of zeer tevreden over de volledige dienstverlening (gaande

van de aanvraag tot subsidiëring tot de uitbetaling) van AGIOn. Slechts 2% is ontevreden.

Wanneer men ontevreden is over de dienstverlening, blijkt dat de redenen hiervoor vooral de lange wachttijd en de administratieve last zijn.

Waarden

De waarden van de Vlaamse overheid zijn volgens de scholen in het algemeen zeer sterk van toepassing op AGIOn.

Drie op vier scholen vindt dat AGIOn de gemaakte afspraken nakomt. Men is ook heel erg van mening dat de dienstverlening klantgericht (67%) gebeurt en dat de verschillende diensten goed samenwerken (57%). Het steeds op zoek zijn om de dienstverlening te verbeteren (53%) is de waarde die het minst van toepassing is.

Sterktes, stoorfactoren en verwachtingen

De correctheid en de accuraatheid (43%) en de snelheid en de vlotte bediening (34%) zijn volgens de respondenten de twee sterkste punten in de dienstverlening van AGIOn. Op een gedeelde derde plaats staat de duidelijke, goede info (23%) en de bekwaamheid / deskundigheid en dossierkennis (23%).

Als stoorfactoren worden de doorlooptijd, de wachttijd (29%), de administratieve last (26%) en de snelheid van de dossierbehandeling / de berichtgeving (23%) aangegeven.

Met betrekking tot de verwachtingen ten opzichte van AGION zegt 8% expliciet dat hij wil dat de dienstverlening blijft zoals die nu is.

Meer specifieke verwachtingen vertalen zich in een snellere dienstverlening / vlottere bediening (33%), het verkorten van de wachttijden (15%), het verminderen / vereenvoudigen van de administratie (15%) en een betere ondersteuning (15%).

2 Project Alpha

2.1 Aanleiding

In 2002 implementeerde AGION het informatiesysteem DINA2002 (Dlgo NAar 2002). Dit workflowsysteem staat in voor het inhoudelijke beheer van de infrastructuurdossiers. Aanvankelijk gebruikte AGION dit systeem in hoofdzaak voor het beheer van de reguliere middelen. Later werden spiegelomgevingen van deze applicatie gebruikt voor de dossiers die voor de Vlaamse Gemeenschapscommissie worden beheerd en de opvolging van de DBFM-dossiers.

Door de jaren heen bleek dat DINA structureel wat te kort schiet en te weinig flexibiliteit biedt voor de behandeling van de dossiers. DINA is zeker en vast een goede leerschool geweest op het vlak van het implementeren van procedures en documenten in een geleid systeem maar meer en meer stelden we vast dat het systeem niet meer overeenkomt met de huidige situatie.

Intern en extern vraagt men de laatste jaren ook meer naar kwalitatieve en kwantitatieve gegevens over infrastructuurdossiers. We stellen echter vast dat het programma wat betreft rapportering te weinig toegankelijk is. Op relatief eenvoudige statistische vragen over de inhoud van dossiers (vierkante meters nieuwbouw op de wachtlijst, de opsplitsing van dossiers met een REG-component, ...) moeten we het antwoord schuldig blijven. De reden hiervoor is ondermeer dat bij de ontwikkeling van DINA de implementatie van bestaande regels en procedures vooropgesteld werd en er daardoor minder aandacht werd gespendeerd aan rapporteringmogelijkheden.

Ook de operationalisatie van de DBFM-dossiers zal een aanpassing van DINA of een nieuwe ontwikkeling vergen.

De DINA-applicatie is opgebouwd uit verschillende lagen software die ieder op hun beurt upgrades en ondersteu-

ning kennen. Een van de kritieke punten die naderen is het einde van de ondersteuning voor de gebruikte versie van een essentieel onderdeel van DINA. Wat betreft bedrijfscontinuïteit vormt dit een belangrijk risico.

Naast al deze technische componenten is er de vaststelling dat de gebruikelijke processen binnen AGIOn aan herziening/herwaardering toe zijn. Door de dynamiek van het onderwijsveld zijn de omstandigheden waarmee we geconfronteerd worden grondig veranderd.

Samengevat beoogt het project in essentie twee zaken:

- a) het herwerken van het ondersteunend ICT-systeem (DINA), aangezien dit systeem niet meer volstaat om een gepast antwoord te geven aan de gewijzigde subsidiëringopdrachten en de hierbij behorende beheersnoden. Bovendien eindigt de technische ondersteuning voor een essentieel onderdeel van de DINA-applicatie op 1 januari 2011.
- b) de huidige werkwijze grondig onderzoeken en hertekenen gericht op:
 - een verbetering van de effectiviteit,
 - een betere aansluiting aan de nieuwe opdrachten en de geherformuleerde missie van AGIOn,
 - administratieve vereenvoudiging en een hogere efficiëntie,

- een verbetering van de klantgerichtheid en van de klantvriendelijkheid
- een vermindering van het aantal varianten, afwijkingen en uitzonderingen.

2.2 Status van het project

Uitgangspunten voor de opmaak van een procesplan zijn de visie en missie van AGIOn en de verwerking van de evaluatie van het bestaande procesverloop. Dit zal ook organisatorische gevolgen hebben.

In een volgende stap beschreven we de bestaande processen. We evalueerden de processen op hun adequaatheid en efficiëntie: zijn ze veranderd?, zijn ze nog van toepassing/nuttig, toepasbaar?, ...

Vervolgens werkte AGIOn in overleg met de gebruikers een procesbeschrijving uit. Uitgangspunten zijn onder meer een digitalisering van de dossiervoering, een vereenvoudiging van de gebruikte procedures, een toegankelijke datastructuur met een rapporteringstool, een verhoging van de efficiëntie en de effectiviteit en een actief dossierbeheer. Deze stap is ondertussen afgerond.

In verband met de mogelijke vereenvoudigingen gaat de aandacht onder meer naar zaken zoals:

- geen afzonderlijke fase meer wat betreft 'goedkeuring ontwerp'
- drastische vereenvoudiging betalingsafhandeling:
 - registreren en betalen tot op niveau van oorspronkelijke vastlegging voor het geheel van het dossier (los van de afzonderlijke berekening per vestigingsplaats of perceel)
 - slechts één enkele eindafrekening, nl. bij de dossierafsluiting
- een beperking van het aantal mogelijke afwijkingen en uitzonderingen
- maximaal gebruik maken van op te bouwen en elders beschikbare gegevens
- toegankelijk maken voor de inrichtende machten van de beschikbare gegevens
- resoluut opteren voor een ontwikkeling in de richting van e-government

In 2009 rondde AGIO de uittekening van de vernieuwde processen af en werd de aanstelling van een IT-consultant voorbereid. De bedoeling is in 2010 een opdracht voor de bouw van een nieuwe applicatie, gebaseerd op de vernieuwde processen, uit te schrijven.

Hogeschool Rits, Brussel © Elke Lannoo

COLOFON

EINDREDACTIE:

Peggy De Tollenaere
Karolien Moniquet
Elke Sirou

ILLUSTRATIES:

- Cover - Artoos
- Gemeentelijke Basisschool, De Letterdoos, Oostakker © Elke Lannoo
- Gemeentelijke Basisschool, Heieinde, Vosselaar © AGIOn
- Vrije Basisschool, De Twijg, Wijgmaal © AGIOn
- Gemeentelijke Basisschool, Dijkstein, Sint Katelijne Waver © Elke Lannoo
- Vrije Basisschool, Sint Willibrordus, Eisden © AGIOn
- Basisschool, Sint Ursula Dieudonné, Laken © AGIOn
- Gemeentelijk Technisch Instituut, Londerzeel © Teema Architecten
- Brede school, Het Keerpunt, Antwerpen © AGIOn
- Gemeentelijke Kleuterschool, Outgaarden © Elke Lannoo
- Openluchtschool Sint Ludgardis, Schilde © AGIOn
- Hogeschool Rits, Brussel © Elke Lannoo
- Brede school, Het Meesterwerk, Almere © AGIOn

REALISATIE:

ARTOOS

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:

Henri Duqué, administrateur generaal

Brede school, Het Meesterwerk, Almere © AGIO

GEDRUKT DOOR ARTOOS

- ✓ ISO 14001
- ✓ 100% GROENE ENERGIE
- ✓ KLIMAATNEUTRAAL BEDRIJF
- ✓ MVO GEDEVEN

KLIMAATNEUTRAAL GEDRUKT
certificaat nr.: 871-55520-1110-1129
www.artoos.be

MIX
Papier van
verantwoorde herkomst
FSC® C007370